

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Ústav pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

Tomáš Buxbaum

**Domácí násilí a institut vykázání u Policie České republiky
v Olomouckém kraji**

Olomouc 2012

Vedoucí práce: Mgr. Štefan Chudý, Ph.D.

Anotace

Jméno a příjmení: Tomáš Buxbaum
Instituce: Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta
Ústav pedagogiky a sociálních studií
Žižkovo náměstí 5, 771 40 Olomouc
Obor: Sociální práce
Vedoucí práce: Mgr. Štefan Chudý, Ph.D.
Rok obhajoby: 2012

Název bakalářské práce: **Domácí násilí a institut vykázání u Policie České republiky v Olomouckém kraji**

Anotace

Předmětem a cílem této bakalářské práce je popsat domácí násilí ve všech jeho souvislostech s důrazem na řešení této problematiky Policií České republiky. Samotná práce je rozdělena do čtyř částí. První část je zaměřena na popis domácího násilí, jeho projevy, specifikaci ohrožené a násilné osoby. Druhá část se zabývá historií domácího násilí a rozebírá zásadní body při jeho řešení. Třetí část popisuje domácí násilí a vykázání v policejní praxi. Poslední praktická část zkoumá úzce vymezené otázky související s domácím násilím pomocí rozhovoru s policisty a případových studií.

Klíčová slova:

domácí násilí, policie, rodina, vykázání, případová studie

Title of thesis: **Domestic Violence and the Institute of Expulsion at the Police of the Czech Republic in Olomouc Region**

Annotation

The object and purpose of this thesis is to describe domestic violence in all its aspects, with emphasis on these issues by the Police of the Czech Republic. The thesis is divided into four parts. The first part focuses on the description of domestic violence, its manifestations, specification and threatened a violent person. The second part deals with the history of domestic violence and discusses the major points in the solution. The third part describes the reporting domestic violence in police practice. The last section examines the practical narrow issues related to domestic violence through interviews with the police and case studies.

Keywords

domestic violence, police, family, expulsion, case study

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně s použitím pramenů a literatury uvedené v bibliografii.

V Olomouci dne 2. dubna 2012

.....

Tomáš Buxbaum

Děkuji Mgr. Štefanu Chudému, Ph.D. za poskytnutí řady cenných rad a postřehů při vedení bakalářské práce.

Také děkuji své manželce a dětem za trpělivost, s níž snášeli období, v němž tato práce vznikala.

Obsah

ÚVOD	8
Teoretická část	9
1 Domácí násilí	9
1.1 Definice domácího násilí.....	9
1.2 Projevy domácího násilí	10
1.3 Charakteristika násilné osoby.....	14
1.4 Charakteristika ohrožené osoby	16
2 Řešení problematiky domácího násilí	22
2.1 Historie řešení domácího násilí v České republice	22
2.2 Institut vykazání.....	23
2.3 Vydání předběžného opatření	24
3 Praxe z pohledu Policie České republiky	26
3.1 Postup před vykazáním	26
3.2 Taktika zákroku	28
3.3 Průběh vykazání.....	29
3.4 Úkony po vykazání	31
3.5 Související opatření.....	31
3.6 Domácí násilí v Olomouckém kraji	33
3.6.1 Struktura Policie České republiky	33
3.6.2 Roky 2007-2009	34
3.6.3 Rok 2010 - 2011	35
3.6.4 Dílčí závěr a predikce	36
Praktická část	37
4 Kvalitativní výzkum	37
4.1 Cíl výzkumu	37
4.2 Použité metody a definování výzkumných otázek	38
4.3 Výzkumný vzorek.....	38
4.4 Rozhovor s policisty	39
4.5 Případové studie.....	46
4.6 Výsledky výzkumu	56

ZÁVĚR	59
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	60

Úvod

V této práci je popsáno domácí násilí jako zcela zásadní celospolečenský problém, jenž se však dostává se do popředí zájmu v naší zemi teprve v posledních dvou dekadách, ačkoliv zde byl přítomen již dávno předtím. Je jevem, který naplňuje stránky tisku a diskutuje se o něm v televizních debatách, stal se do značné míry módní záležitostí, o níž každý někdy slyšel, přesto však má o něm mnoho lidí velmi zkreslené informace. Tento nepřesný pohled mají do značné míry na svědomí média, která v honbě za senzací informují především o použití institutu vykázání jako o určité formě sankce, ale většinou opomíjejí všechny aspekty tohoto problému a způsobu jeho řešení, v němž je vykázání do značné míry pouze prvním krokem k nápravě a vyřešení problému.

Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou, celkově do čtyř částí. První část se zabývá problematikou domácího násilí jako komplexního problému, jedinečnými projevy, které umožňují jeho identifikaci, a rozebírá roli, kterou v něm hrají ohrožené a násilné osoby. Druhá část se zabývá historií domácího násilí ve vztahu k jeho potírání, a to především v České republice. Dále jsou zde podrobně rozebrány metody vycházející z naší legislativní úpravy, které mají tento jev eliminovat, potírat jej a v neposlední řadě mu také předcházet. V třetí části je popsáno řešení dané problematiky z hlediska policejní praxe, používaná metodika, formuláře a dokumentace, jakož i obvyklý postup a taktika z hlediska řadového policisty. Při tomto popisu je kladen zvláštní důraz na řešení této problematiky z hlediska Policie České republiky Krajského ředitelství Olomouckého kraje. V poslední, praktické části práce jsou pomocí kvalitativního výzkumu stanoveny hypotézy, týkající se specifických otázek řešící domácí násilí ve vztahu k policii.

Základním cílem této práce je poukázat na velmi těžce řešitelný úkol, který si společnost uložila, když se rozhodla začít problém domácího násilí řešit ve všech jeho složitých aspektech. Nezastupitelnou roli v tomto boji zaujímá řadový policista služby pořádkové policie.

Teoretická část

1 Domácí násilí

1.1 definice domácího násilí

Člověk je tvorem, který dostal do vínku určitou nezanedbatelnou dávku agresivity, kterou používá s větším či menším užitkem pro sebe a své okolí, přičemž pohled na míru užitku se liší v závislosti k očekáváním společnosti, v níž člověk žije. Využívání psychického a fyzického násilí zpravidla sleduje určité cíle. V případě domácího násilí se zpravidla jedná o uchování či upevnění vlastní pozice v hierarchii své rodiny. Vznik pojmu domácí násilí, jak jej v současnosti používáme, se datuje do 70. let 20. století, kdy vstoupil do širšího povědomí společnosti především pod tlakem feministického hnutí. V této době se jednalo takřka výlučně o násilí páchané ze strany mužů na ženách v uzavřeném rodinném prostředí. V současné době se do okruhu osob ohrožených domácím násilím zahrnují všechny kategorie obětí zahrnující ženy, děti, seniory i muže.

Domácí násilí je *„opakované, dlouhodobé a zpravidla eskalující násilí fyzického, psychického, sexuálního, sociálního a ekonomického rázu, které vytváří jednoznačně asymetrický vztah a vede ke stabilnímu rozdělení rolí na násilnou a ohroženou osobu.“* (Čírtková, 2008, s. 9).

Toto jednání násilné osobě slouží k dosažení cíle v podobě vybudování, zakotvení a potvrzení své moci nad osobou ohroženou.

„Domácí násilí lze definovat jako zneužití postavení a moci, kterou pachatel v rodině má. Projevuje se nepřiměřenými požadavky, vynucováním podřízenosti oběti a kontroly nad jejím životem. Toho je dosahováno násilím, event. vyhrožováním a využíváním strachu z další újmy“ (Vágnerová, 2004, s. 633).

Nebezpečnost domácího násilí tkví v jeho značné rozšířenosti a zároveň utajenosti, kdy v naší společnosti do značné míry stále přetrvává jistá netečnost a bagatelizace tohoto jevu vycházející z hluboce zakořeněného názoru, že rodinné problémy se mají řešit doma a nikdo nemá právo se do rodinných vztahů vměšovat. Je jistě pravdou, že tento pohled přetrvává zejména u starších generací a i tam začíná

docházet ke změnám v myšlení v souvislosti s tímto fenoménem, nicméně tento přístup je dále umocňován i u mladších generací nezájmem o problémy ostatních souvisejícím s materialistickým a sobeckým pojetím života, který je v současné době v naší společnosti notně zastoupen.

Z hlediska výskytu domácího násilí je skutečností, že *„rodina je nejagresivnější skupinou ve společnosti, s výjimkou policie a armády. K násilí v rodině dochází statisticky mnohem častěji než na ulici a je tedy větší pravděpodobnost, že budeme zabiti, zraněni či jinak napadeni v našem domově, někým koho důvěrně známe, než kdekoliv jinde“* (Giddens in Ševčík, Špatenková a kol., 2011, s. 7).

Právě uzavřenost a neprostupnost rodinného prostředí vůči okolní společnosti je důvodem masivnosti a obtížné řešitelnosti tohoto typu násilí. To zároveň přispívá k pocitu beztrestnosti pachatelů a bezmocnosti jejich obětí. Často neoprávněný pocit studu a vlastního selhání, jakož i strach z vlastní budoucnosti slouží jako ventil dusící je v nerovném vztahu a brání jim v úniku. Je zde samozřejmě také strach ze stupňování agresivity násilné osoby a přesvědčení o bezvýchodnosti jakékoliv obrany, což je zpravidla umocňováno dlouhodobou manipulací ze strany agresora.

1.2 projevy domácího násilí

Domácí násilí se vyznačuje určitými specifickými a jasně definovanými projevy, které jsou už v současnosti v příslušné literatuře poměrně podrobně popsány. Jednoznačná identifikace a rozpoznání domácího násilí je však v prvotní fázi poměrně složité, a to i pro zkušeného a v dané problematice se orientujícího policistu či sociálního pracovníka.

Formy domácího násilí lze jednoznačně seřadit dle typu násilí do několika kategorií, které jsou v dostupné literatuře zobecněny a rozděleny takto:

- Fyzické násilí – nejprimitivnější forma násilí založená na fyzické převaze násilné osoby nad osobou ohroženou spočívající v přímém použití této převahy velmi různorodou a všezahrnující formou útoku, týrání, vyhrožování, či jiného fyzického násilí.

- Psychické násilí – pachateli jde o prosazení svých cílů vydíráním své oběti útokem na její city, tato mnohem rafinovanější forma je obecně považována za nebezpečnější formu násilí než násilí fyzické. Toto násilí je obtížněji odhalitelné a zanechává šrámy na duši, jež bývají hlubší a obtížněji léčitelné, než zranění tělesné schránky. Toto násilí může mít formu neverbální či verbální, kdy neverbální zahrnuje hlavně ničení věcí náležejících oběti a verbální různé typy slovních útoků zahrnujících vyhrožování, urážky, slovní napadání, citové vydírání.
- Ekonomické násilí – zahrnuje kontrolu nad ekonomickými prostředky náležející rodině, kdy je oběť uvržena do stavu nedostatku prostředků, financí či materiálních zdrojů pro sebe a ostatní členy rodiny.
- Sociální násilí – izolace ohrožené osoby od jejího okolí, přátel, rodiny vedoucí k posílení moci a kontroly nad životem této osoby ze strany násilné osoby prostřednictvím eliminace, kontroly a usměrňování sociálních kontaktů.
- Sexuální násilí – jedná se o vynucování jakýchkoliv sexuálních aktivit proti vůli oběti, velmi často opakovaně či nucením k sexuálním aktivitám, které oběť vykonávat nechce. Násilné osobě jde o uspokojení sexuálního pudu, což je spojené s pokořením oběti a upevnění pocitu moci ze strany agresora.

Toto rozdělení forem domácího násilí uvádí Čírtková (2008, s. 11) a ztotožňuje se s ním Ševčík, Špatenková a kol.(2011, s. 47).

Dalším možným rozdělením je použití Duluthského modelu kontroly a moci, který rozvádí Conwayová (2007, s. 16), kdy formy násilí charakterizuje a dělí na fyzické násilí, když další formy popisuje takto:

- Ekonomické týrání - agresor nedovolí, aby si týraná osoba našla práci nebo v ní zůstala, nutí ji žádat o peníze, zamlžuje ekonomickou situaci rodiny, má kontrolu nad veškerými ekonomickými zdroji rodiny.
- Používání nátlaku a výhrůžek – agresor vyhrožuje, že ohrožené osobě něco provede, že ji opustí, udá na policii, spáchá sebevraždu, nutí ji odvolat oznámení na jeho osobu.

- Zastrášení – agresor zastrašuje pohledy, činy, gesty, rozbíjí věci, týrá domácí zvířata, předvádí zbraně.
- Citové týraní – ponižuje týranou osobu, nutí ji myslet si, že ona je ta špatná, že je šílená, vyvolává v ní pocit viny.
- Izolace – má kontrolu nad tím, co ohrožená osoba dělá, kdy, kde a s kým se stýká, omezuje její pohyb a aktivity.
- Zlehčování, popírání a obviňování – agresor týraní zlehčuje, tvrdí, že k němu nedošlo, že vše zavinila ohrožená osoba.
- Využívání dětí – násilná osoba nutí ohroženou, aby se vůči dětem cítila provinile, posílá po dětech vzkazy, hrozí jejich odvedením pryč.
- Uplatňování mužských privilegií – agresor zachází s ženou jako se služkou, chce vše rozhodovat, považuje se za pána domu, určuje mužskou a ženskou roli.

Domácí násilí lze dále rozdělit na tři typy partnerského násilí, což je schéma, které uvádí Ševčík, Špatenková a kol. (2011, s. 46) a to:

- Situační, běžné párové násilí – jedná se o nejběžnější typ násilí mezi partnery, kdy toto násilí souvisí s určitými krizemi a konflikty v partnerském vztahu. Zásadní roli v tomto typu násilí tedy hrají vnější okolnosti a vyhrocené situace. Jedná se o vztahy, v nichž má jeden s partnerů sklony k agresivitě.
- Intimní terorismus – je motivováno snahou jednoho z partnerů získat moc a kontrolu za použití jakéhokoliv typu násilí. Tento typ násilí je častější než běžné párové násilí, je zde častá eskalace v průběhu času. Vztah bývá silně asymetrický. Velkou roli zde hraje nevyvážený vztah agresora k ohrožené osobě, jeho přezíravý a nadřazený postoj. Velmi nebezpečný v těchto případech může být pokus o ukončení vztahu, protože to v očích agresora znamená naprostou ztrátu kontroly nad ohroženou osobou a jeho reakce může být značně nebezpečná.
- Násilný odpor – jedná se o reakci ohrožené osoby na násilí ze strany partnera, je míněné jako obrana v určité bezvýchodné situaci, kdy je oběť přesvědčena, že nemá jinou možnost či východisko.

Domácí násilí má typický vzorec, který se nazývá kruh či cyklus domácího násilí a byl poprvé popsán v roce 1979 Lenore Walkerovou. Jak uvádí Levová a kol. (2010, s. 32) je tento jev, který se často opakuje, popsán takto:

- 1. Fáze: vytváření napětí – vzrůstání napětí, mezi násilnou a ohroženou osobou selhává komunikace, ohrožená osoba pociťuje strach a potřebu se usmířit.
- 2. Fáze: Období týrání – jedná se o samotný akt verbálního, fyzického, sexuálního či emocionálního zneužívání ohrožené osoby. Zpravidla zahrnuje hněv, hádky, obviňování, výhrůžky a zastrašování. Oběť pociťuje strach a bezmoc.
- 3. Fáze: usmíření a líbáanky - násilná osoba pociťuje potřebu se usmířit, prosí o odpuštění, ale zároveň si neodpustí obviňování napadené osoby, svou vinu popírá a zlehčuje. Incident je zapomenut, osoby se usmíří, mají pocit vzájemné shody, k násilí v tomto období nedochází.

Základními znaky domácího násilí, které musí být naplněny, aby se o domácí násilí opravdu jednalo, a jejichž projevy zjišťuje také policista, který daný případ na místě řeší, přičemž vychází ze Závazného pokynu policejního prezidenta č. 166 ze dne 23. prosince 2009 a navazující Metodické příručky č. 1/2010 ředitele ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky k realizaci tohoto závazného pokynu ze 4. ledna 2010 jsou:

- Opakovanost a dlouhodobost – je třeba zjistit, jaký je vývoj domácího násilí, pokud se jedná o první incident, nelze jednoznačně určit, zda-li se v daném případě jedná o domácí násilí.
- Jasně a nerovně rozdělení rolí – musí být jasně patrné, kdo je násilnou osobou násilnou a kdo osobou ohroženou. Pokud jsou zjištěny vzájemné hádky, fyzické či verbální napadání, pak se nejedná o domácí násilí.
- Neveřejnost – násilné incidenty se odehrály v prostředí domova, nikoliv na veřejnosti.
- Eskalace domácího násilí – domácí násilí má více či méně vzrůstající tendenci. Tento znak domácího násilí je však v současné době brán spíše jako rizikový faktor než nezbytný znak.

Tyto základní aspekty domácího násilí jsou nezpochybnitelné, jejich jednoznačná identifikace a míra jejich naplnění je zcela nezbytná k jistotě, že se v daném konkrétním případě opravdu jedná o domácí násilí a je tedy možné uplatnit oprávnění použít institut vykázání, či jiné opatření.

1.3 charakteristika násilné osoby

Příčiny násilného chování nelze zcela jednoznačně a paušálně určit, liší se případ od případu, stejně jako jsou rozdílní lidé, kteří se násilí dopouštějí. Příslušnost k určité sociální vrstvě, či skupině, dosažené vzdělání, vrozená inteligence či majetkové poměry nehrají u pachatelů domácího násilí určující roli, násilné osoby dopouštějící se domácího násilí se nacházejí v celé společnosti. Není pravdou, že by se domácí násilí objevovalo pouze v nižších společenských vrstvách. Ve vyšších patrech společenského žebříčku je zpravidla pouze mnohem hůře odhalitelné, mívá rafinovanější podobu, násilné osoby mají větší možnosti, jak působit na své oběti a zabránit jim v úniku z uzavřeného kruhu domácího násilí. Proto je také mnohem obtížněji odhalitelné a řešitelné.

V procesu, jenž vyústí v domácí násilí, hraje roli celá řada faktorů a příčin, obecně lze zdroje násilného chování dle Ševčíka, Špatenkové a kol. (2011, s. 61) shrnout takto:

- Těžký stres či působení několika stresujících okolností – stres či životní situace provázené silným stresem se mohou stát spouštěcím mechanismem vyvolávajícím podmínky a situace směřující k násilnému chování.
- Frustrace – nespokojenost s manželským či rodinným životem, nebo také nenaplněné pracovní ambice mohou vyústit v násilné chování proti blízkým osobám, i když nemusí být přímou příčinou frustrace.
- Ohrožení – hrozba v podobě fyzického nebo psychologického ohrožení v podobě odmítnutí nebo zesměšnění může u určitých jedinců vést k použití násilí k vlastní ochraně.

- Charakteristiky vztahu – u vztahů, které mají silné znaky vzájemné závislosti je předpoklad, že za určitých okolností můžou tendence a předpoklady přerůst v násilí.
- Partnerské neshody – soužití v partnerském vztahu s sebou přináší mnoho problémů, stereotypů a konfliktních situací při řešení každodenních rodinných vztahů, což může vyústit v domácí násilí.
- Boj o moc – každý člověk touží po moci, a když nějaké formy moci dosáhne, potom zbývá již jen krok k jejímu zneužití. Stejně tak osoba již je vnučováno podřazené postavení bude mít tendence sáhnout k násilí.
- Vzory a modely chování – násilí nás obklopuje od dětství, je všude kolem nás, v televizi i na ulici. Jestliže je dítě svědkem řešení konfliktů násilnou cestou, tak je pravděpodobné, že bude v dospělosti volit obdobné řešení.
- Identifikace s agresorem – pokud byl jedinec v dětství opakovaně tvrdě fyzicky trestán, bude chtít být vždy tím silným a ne slabým a bezmocným.
- Alkohol a drogy – mohou být zneužívány jako posilnění před konfliktními situacemi, potlačují zábrany, u určitých jedinců mohou spustit agresi a v neposlední řadě jsou používány jako omluva pro násilné chování.
- Zdravotní indispozice, neurologické poruchy, poškození mozku nebo jeho dysfunkce, psychická onemocnění, poruchy osobnosti – jedná se o soubor příčin pramenících z neuspokojivého zdravotního stavu násilné osoby, ať už zjevného či dosud skrytého.
- Velká tolerance společnosti vůči násilí – jedná se o společenský problém, který se velkou měrou zasluhuje o obrovské rozšíření tohoto typu chování.

Je patrné, že náchylnost k řešení vyhraněných a konfliktních situací v běžném životě za pomoci násilí je do značné míry ovlivněna osobnostními předpoklady, charakterovými dispozicemi, sklony k násilnému chování a v neposlední řadě vzory chování, které daná osoba vstřebávala v průběhu svého života, zejména v období dětství a rané dospělosti.

„V souborech násilníků evidovaných oficiálně (soudně) nebo viktimologicky (na základě výzkumů obětí domácího násilí) bylo v mnoha studiích zjištěno vysoké procento výskytu poruch osobnosti, jejichž symptomy vykazovalo až 80 % násilníků zkoumaného vzorku. V normální populaci je výskyt poruch osobnosti výrazně nižší, maximalistické odhady se pohybují na hladině 15-20 %“ (Loseke-Gelles-Gavanaugh in Čírtková, 2008, s. 37).

Děti mají tendence vzhlížet ke svým rodičům, přejímat způsob řešení určitých vypjatých situací a v dospělosti se chovat obdobným způsobem.

„Zdá se, že násilné chování se opravdu může předávat po celé generace. Studie, která byla provedena na 4000 žen v New Yorku, ukazuje, že 80 % agresorů bylo samo v dětství týráno nebo bylo svědky násilí na vlastní matce“ (Conwayová, 2007, s. 54).

Určitou nezanedbatelnou roli v těchto dispozicích hraje taktéž možnost propuknutí psychické nemoci, a to v různých formách. Taktéž stres, ať už v rodinném životě či při výkonu profese a odolnost vůči němu hraje významnou roli ve vzniku a rozvoji jednotlivých případů domácího násilí. Samostatnou kapitolou je užívání alkoholu a jeho spojitost s násilným a agresivním chováním.

Dle Buscotte (2008, s. 61) je nezpochybnitelný fakt, že člověk má pod vlivem alkoholu mnohem větší sklony k agresi a násilí. Lze říci, že alkohol provází násilnické chování z celých 50 %, což dokládají studie provedené v Německu a ve Švýcarsku, z čehož lze usoudit, že alkoholismus a násilí spolu úzce souvisí.

Myšlenku, že domácí násilí se opakuje v cyklech a přechází mezi generacemi, velmi dobře vystihuje Koukolík, Drtilová (2001, s. 226), kdy doslova uvádí „Stará zkušenost, že násilí plodí násilí, platí pro menší i větší lidské skupiny, pro vztahy uvnitř skupin i mezi nimi, stejně jako pro rodiny nebo lidi žijící ve společné domácnosti“.

Z hlediska osobnostního profilu pachatele domácího násilí Sochůrek (2009, s. 135) uvádí, že „nejčastější příčinou okolností domácího násilí bývá osobnostní založení pachatele. Převažují lidé s generalizovanými agresivními sklony, ale objevují se i typy násilníků nadměrně kontrolujících své impulsy. Dalšími vlastnostmi bývá dominance, nadměrná potřeba kontrolovat druhé, pedanterie, impulzivita, úzkostnost, podezřívavost a žárlivost“.

1.4 charakteristika ohrožené osoby

Nejčastějším terčem domácího násilí jsou ženy, což je skutečnost, která nepřekvapí. Prvotní snahy k řešení problému domácího násilí jako celku v minulosti dokonce počítaly s ženami jako jedinými oběťmi domácího násilí. Tento názor byl již samozřejmě vyvrácen a okruh osob ohrožených domácím násilím byl rozšířen na další skupiny, a to děti, seniory, a také muže (žijící v heterosexuálním či homosexuálním svazku). Každá z těchto kategorií osob má specifickou pozici a také odlišné prostředky a možnosti, jak násilí čelit.

Nicméně platí, že ženy jsou mnohem častějšími oběťmi domácího násilí než muži, v procentuálním vyjádření jsou zastoupeny v poměru 92 % až 98 % v poměru k mužským obětem (Čírtková, 2002).

Týrané ženy se nacházely v minulosti v takřka bezvýchodné situaci, z níž většinou nebylo úniku, neboť fenomén domácího násilí byl ve společnosti brán jako intimní věc, která se má řešit uvnitř rodiny. Tato pozice týrané ženy se v současnosti výrazně zlepšila, a to zejména zásluhou mnohem většího povědomí veřejnosti i samotných týraných osob ve vztahu k pojmu domácího násilí, jeho škodlivosti pro rodinu, společnost a širším možnostem jeho řešení než tomu bylo v minulosti. Vlivem medializace problému, kdy se toto téma stalo do značné míry módním, je pro okolí ohrožené osoby mnohem snazší se rozhodnout, v nějaké formě poskytnout pomoc, třeba jen oznámením na policii.

„Obětí domácího násilí se může stát každá žena. Jde spíše o to, jak na tuto situaci bude reagovat a jak tuto zátěž již na počátku jejího rozvoje zvládne. Vznik syndromu týrané ženy je projevem selhání obranných mechanismů, které mohlo mít různé příčiny. Jednou z nich je obecná tendence žen zpracovávat své traumatické zážitky internalizujícím způsobem, přijímat, často zcela zbytečně a bezdůvodně, odpovědnost za vznik takové situace, obviňovat se za to a trestat se přijetím role oběti“ (Bentovim in Vágnerová, 2004, s. 641).

Zásadním problémem souvisejícím s domácím násilím je viktimizace oběti, která se následně zásadním způsobem podepisuje na jejím chování, psychickém a tedy i fyzickém zdraví, neboť se jedná o dvě propojené nádoby. Pojem viktimizace,

jak jej popisuje Čírtková (2004, s. 189) je proces poškození a újmy, který začíná útokem na oběť, kdy však tímto útokem nekončí.

Rozlišujeme dva typy viktimizace, a to:

- Primární – jedná se o újmu způsobenou pachatelem jako přímý důsledek jeho útoku.
- Sekundární – újma způsobená neadekvátní reakcí sociálního okolí, a to formálními institucemi jako policie či soud, ale i okolím v podobě rodiny, přátel, sousedů.

Syndrom týrané ženy je specifický psychický problém často, nikoliv však vždy, postihující ženské oběti domácího násilí. V dnešním pojetí tohoto problému jej vztahujeme na veškeré oběti domácího násilí, bez ohledu na pohlaví.

Čírtková (2008, s. 29) rozlišuje jako typické skupiny příznaků syndromu týrané ženy:

- Změny v emocionálních reakcích – týrané ženy ztrácejí schopnost se chovat přirozeně, mívají tendence chovat se s extrémní laskavostí, jsou vstřícné a neprůbojné.
- Změny v postojích, při hodnocení vlastní osoby a okolního světa – jedná se o pokřivené a překroucené vnímání okolní reality způsobené nevypočitatelným chováním násilného partnera, kdy se jedná o snahu toto jednání zdánlivě racionálně zdůvodnit, často se zde vyskytuje omlouvání násilníka, zkreslování vlastní viny a zlehčování závažnosti incidentu.
- Symptomy distresu a disfunkce psychických procesů jako jsou úzkostnost, deprese – jsou zde časté poruchy paměti, vybavení pouze útržků traumatické situace, nemusí se vyskytovat vždy.
- Minimalizace následků – ohrožená osoba bagatelizuje a zlehčuje svá zranění, odmítá vnímat vážnost situace.
- Sebeobviňování – napadaná žena si namlouvá a opravdu věří, že si za své napadení může sama, omlouvá násilníka a věří jeho slibům.
- Snížená akceschopnost – vyznačuje se popíráním možnosti záchrany a naprosto neefektivními pokusy situaci řešit, má silný strach z násilníka, snaží se jej neprovokovat, lze též nazvat jako naučenou bezmoc.

- Příznaky psychického traumatu – jedná se o celou řadu různých následků stupňovaného napětí a stresu jako poruchy spánku, sebevražedné myšlenky, zneužívání léků a alkoholu.

Na základě svých zkušeností z policejní praxe mohu potvrdit, že reakce žen nacházejících se ve vztazích, v nichž se vyskytují incidenty se znaky domácího násilí, jsou často velmi rozporuplné. Na jedné straně bývají po právě přetrpěné traumatizující zkušenosti vyděšené, ponížené, nezřídka zraněné, přesto však mívají velmi často, zvláště pokud se nejedná o první případ násilného chování, zjevné tendence svého násilného partnera omlouvat a jeho jednání bagatelizovat. Tyto ženy mívají nízké sebevědomí, mají ze svého partnera obavu a zároveň často nechtějí vztah ukončit, namlouvají si, že se jejich partner změní, požadují, aby mu policista domluvil a celý problém vyřešil pokud možno po dobrém. Velmi často jsou na svém partnerovi existenčně závislé, nevěří, že by byly schopny se bez něj dost dobře postarat o sebe a své děti.

Děti jako oběti domácího násilí jsou spolu se seniory bezesporu nejohroženější skupinou, neboť nejsou schopny situace, jejichž jsou svědky či dokonce přímými oběťmi, pochopit ve všech souvislostech.

„Podle sociologických průzkumů realizovaných v letech 2001 a 2006 agenturou STEM, v 80 % rodin, v nichž se odehrává domácí násilí mezi rodiči, vyrůstají nezletilé děti“ (Ševčík, Špatenková a kol., 2011, s. 120).

Za sebe, pokud vycházím ze svých profesních zkušeností, mohu uvést, že si stěží nevybavuji případ mající znaky domácího násilí, v němž by děti nefigurovaly. Zpravidla se jednalo o nepřímé oběti domácího násilí, kdy byly přítomny napadání své matky. Děti jsou bezprostředně po násilném incidentu většinou velmi vyděšené, bázlivé, nemluvné a snaží se držet v blízkosti matky.

Zvláště traumatizující situace z hlediska přítomnosti dětí, jak je uvádí Čírtková (2008, s. 44) jsou:

- Děti s matkou na útěku před domácím násilím – zhruba dvě třetiny dětí na útěku před násilným partnerem s sebou mívají děti mladší 12 let, zvláště malé děti bývají domácím násilím velmi silně traumatizované,

mívají poruchy koncentrace a spánku, zvýšenou agresivitu, problémy ve škole, jsou silně fixované na matku.

- Děti asistující zákrokům policie – přítomnost dětí je v takových případech poměrně častá a odpovídá četnosti případů domácího násilí v rodinách s dětmi, jedná se o silné trauma, které si zasluhuje větší pozornost.
- Děti v kontaktu s násilnou osobou po odluce rodičů – násilné osoby se velmi často snaží svůj vliv na ohroženou osobu prosazovat prostřednictvím styku s dětmi, často se vyskytuje nedodržování předem dohodnutých termínů předání, špatná péče o děti, urážky a nadávky při předávání, fyzické útoky jsou vzácné.

Výskyt případů domácího násilí vůči seniorům z hlediska oznámených a řešených případů je poměrně nízký, což však nevypovídá o jejich vzácnosti, ale spíše o menší snaze tyto případy oznamovat, a to zejména ze strany samotných ohrožených osob. Jejich situace bývá specifická z důvodu časté nemohoucnosti, chorob provázejících stáří, silné závislosti na násilné osobě, strachu ze ztráty svého domova, zázemí, styku s blízkými osobami a případného umístění do institucí jako jsou léčebny, nemocnice či domovy pro seniory. Senioři mohou být obětí týrání v jakékoliv podobě, velmi častá je kontrola nad jejich finančními prostředky, nedostatečná péče, psychické i fyzické týrání. Starší osoby mívají pocit, že členy své rodiny by měli chránit i v případě, že se k nim jejich příbuzní náležitě nechovají. Navíc trpí pocitem studu a snahou zachovat si navenek před okolním světem svou tvář a zdání, že jejich rodina je z hlediska společnosti v pořádku.

Případy domácího násilí, jejichž oběťmi jsou muži z hlediska řešení ze strany policie a spolupracujících institucí se objevují poměrně vzácně, což vyplývá z odlišného postavení mužů v naší společnosti, kdy na tento problém společnost stále nahlíží zcela jinak než na násilí páchaném na ženách, dětech či seniorech. Muž má zpravidla problém si vůbec přiznat, že by mohl být obětí domácího násilí a vyjít s tímto problémem na světlo. Začít jej řešit jinak než vlastními silami je pro něj často nemyslitelné. Taktéž postavení muže na trhu práce a vůbec ve vnímání jeho rodinné role je stále odlišné, nepochybně výhodnější nežli postavení ženy v obdobné situaci.

Toto mu samozřejmě usnadňuje nový začátek po případném ukončení partnerského vztahu. Zrovnoprávnění žen s muži urazilo v posledních desetiletích jistě kus cesty, ale v myslích lidí je stále zakořeněno postavení muže jako živitele rodiny, role ženy zůstává tradičně především v péči o děti a vedení domácnosti.

„Charakteristika mužů jako ohrožených osob je v mnohém stejná jako u skupiny žen – ohrožení muži také doufají, že se vše urovná, chtějí zachovat rodinu, bojí se, že přijdou o děti, jsou fixováni na násilnou osobu (partnerku či partnera, potomka, rodiče...) a jejich chování omlouvají, spíše hledají vinu v sobě. I když jsou fyzicky zdatní a mohli by se bránit, použijí síly jen zřídka“ (Badinterová in Levová a kol., 2010, s. 38).

2 Řešení problematiky domácího násilí

2.1 Historie řešení domácího násilí v České republice

Potřeba komplexního řešení problematiky domácího násilí vyvstala v 90. letech minulého století v souvislosti s otevřením naší společnosti vlivu a zkušenostem okolního světa po pádu železné opony. V předchozích letech tento problém jakoby neexistoval, protože totalitní společnost neměla potřebu toto téma jakkoliv otvírat, hlouběji jej analyzovat a snažit se o jeho řešení. V médiích se tento problém vůbec neobjevoval a lze konstatovat, že teprve medializace tohoto fenoménu po sametové revoluci přinesla zásadní obrat ve vnímání veřejnosti ve vztahu k domácímu násilí. K násilí odehrávající se v soukromí se začala upírat pozornost veřejného mínění a začalo být vnímáno ve všech svých zničujících souvislostech dalece přesahujících rámec rodinných vztahů.

Povědomí veřejnosti a politická vůle k řešení tohoto palčivého problému doznaly dalších zásadních změn zásluhou systematické práce a tlaku neziskových organizací, z nichž nejvýznamnější pozici zaujímal a dosud zaujímá občanské sdružení Bílý kruh bezpečí. Ze zásadních kroků tohoto občanského sdružení bych jmenoval především založení Aliance proti domácímu násilí na půdě poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v roce 2002, jenž následně inicioval přípravu legislativních změn v této oblasti a založení prvního DONA centra s nepřetržitou telefonní linkou poskytující poradenství obětem, svědkům domácího násilí, případně i profesionálům řešícím tuto problematiku v roce 2001. Výrazně svou systematickou práci a osvětou k pokroku v této problematice přispěla také další občanská sdružení jako ROSA nebo SPONDEA.

Dalším krokem v boji proti domácímu násilí, jenž začal jazýčky vah pomalu vychylovat ve prospěch ohrožených osob, bylo v roce 2004 přijetí novely trestního zákona, kdy byla v § 215a zavedena skutková podstata trestného činu týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě. V nové právní úpravě je v trestním zákoníku (dále jen TZ) účinného od 1. ledna 2010 tento přečin označen v § 199 jako týrání osoby žijící ve společném obydlí. Tento zákon dal orgánům činným v trestním řízení do rukou první upotřebitelný nástroj umožňující proti domácímu násilí bojovat, umožňoval však postižení násilných osob pouze v případech

nejmarkantnějšího násilí, nenabízel žádné rychlé řešení směřující k ochraně ohrožené osoby a jejího odpoutání z vlivu násilné osoby. V novém trestním zákoníku byl taktéž v § 345 zcela nově ustanoven přečin nebezpečné pronásledování, zvaný též stalking.

Mnohem důležitějším přelomem, a to z hlediska policie, ohrožených a násilných osob, i dalších zainteresovaných subjektů, zcela měnícím způsob řešení problematiky domácího násilí, bylo přijetí zákona č. 135/2006 Sb. s nabytím účinnosti od 1. ledna 2007. Návrh tohoto zákona vycházel ve velké míře ze zákonné úpravy platící v sousedním Rakousku, a to ze zákona na ochranu proti násilí, který zde platí od roku 1997 a je považován za jeden z nejpropracovanějších zákonů vztahujících se k domácímu násilí v Evropě.

2.2 Institut vykázání

Tento zákon ustanovuje možnost zásahu státní moci do vztahu poznamenaného domácího násilím za pomoci institutu vykázání, který slouží zejména k poskytnutí časového prostoru v rozsahu nejméně 10 dnů pro ohroženou osobu k řešení její neuspokojivé osobní situace v jejím přirozeném prostředí bez přítomnosti násilné osoby, při omezení jejího vlivu a moci na ohroženou osobu. Neméně důležitým důvodem je neodkladná potřeba ochrany ohrožené osoby, jejího života a zdraví před násilnou osobou. Smyslem institutu vykázání je poskytnout Policii České republiky preventivní nástroj umožňující řešit případy domácího násilí bez zbytečného prodlení, eliminovat eskalaci násilí a minimalizovat možné následky pro ohroženou osobu.

Realizaci samotného institutu vykázání a další navazující úkony zajišťující jeho účinnost představují tyto samostatné subjekty:

- Policie České republiky – přichází ve většině případů jako první do styku s jednotlivými případy domácího násilí. Má za úkol vyhodnotit, zda jsou naplněny všechny znaky domácího násilí, zajistit ochranu ohrožených osob, provést samotný akt vykázání či další nutné úkony a zapojit do řešení problému ostatní subjekty (intervenční centrum, soud, orgán sociálně-

právní ochrany dětí). Podrobněji úkoly a postup z hlediska policie rozeberu v dalších částech práce.

- Intervenční centra – kontaktují ohroženou osobu, poskytují jí odbornou radu a pomoc, aby nebyla promarněna příležitost k řešení jejího problému, poskytnutou vykááním násilné osoby ze společného obydlí. Policie má za úkol do 24 hodin od vykáání o této skutečnosti podat na příslušné intervenční centrum zprávu prostřednictvím zaslané kopie úředního záznamu o vykáání. Povinností sociálního pracovníka v intervenčním centru pak je kontaktovat ohroženou osobu. Ohrožené osobě je poté nabízena pomoc formou právního, sociálního a psychologického poradenství. V současné době se po celé České republice nachází celkem 18 intervenčních center disponujících vyškolenými sociálními pracovníky s příslušnou akreditací. Intervenční centra a jejich činnost je určena v § 60a zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění.
- Soud – příslušný okresní soud rozhoduje především o návrhu k vydání či prodloužení předběžného opatření podle občanského soudního řádu a pochopitelně také o případném rozvodu manželství, majetkoprávním vyrovnání, určení dětí do péče apod.

Dalším důležitým subjektem, který spolupracuje při řešení případů spojených s domácím násilím, je místně příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí (dále jen OSPOD), který v případě, že je policií vyrozuměn o domácím násilí v rodině pečující o dítě, tak je dle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, povinen prověřit situaci v této rodině, navrhnout a posoudit opatření k uspokojivému řešení situace dítěte a spolupracovat s ostatními zainteresovanými subjekty.

2.3 Vydání předběžného opatření

Nástroje k řešení problému pro ohroženou osobu z hlediska legislativy spočívají ve využití občanskoprávních prostředků zahrnujících mimo jiné návrh na

rozvod, svěřením dětí do výchovy, úpravu majetkových poměrů a zejména možnost podat u příslušného soudu návrh na vydání předběžného opatření podle § 76b zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, který mimo jiné prodlužuje desetidenní lhůtu vykázání násilné osoby do vydání rozhodnutí. Tento návrh lze také podat i bez předchozího policejního vykázání. Předběžné opatření vydané soudem trvá po dobu jednoho měsíce, lze jej prodloužit až na dobu jednoho roku. Smyslem těchto opatření je zejména znemožnit násilné osobě pokračovat v páčání domácího násilí a dát ohrožené osobě k dispozici delší časový úsek k tomu, aby si své poměry uspořádala odpovídajícím způsobem, který do budoucna zabrání v opakování domácího násilí. Jen pro upřesnění odkazují na občanský zákoník:

„§ 76b (1) Je-li jednáním účastníka, proti kterému návrh směřuje, vážným způsobem ohrožen život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost navrhovatele, předseda senátu předběžným opatřením uloží účastníku, proti kterému návrh směřuje, zejména aby

a) opustil společné obydlí, jakož i jeho bezprostřední okolí, nezdržoval se ve společném obydlí nebo do něj nevstupoval,

b) nevstupoval do bezprostředního okolí společného obydlí nebo navrhovatele a nezdržoval se tam,

c) se zdržel setkávání s navrhovatelem, nebo

d) se zdržel nežádoucího sledování a obtěžování navrhovatele jakýmkoliv způsobem.“(Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů).

Je patrné, že způsob, jakým ohrožená osoba bude dále postupovat, je závislý zejména na schopnostech pracovníků intervenčních center a sociálních pracovníků, kteří s ohroženou osobou dále spolupracují. Podání těchto informací je samozřejmě i v možnostech policisty, nikoliv však přímo na místě zásahu v obydlí ohrožené osoby, ale spíše při následném zpracování a dokumentaci samotného vykázání a souvisejících úkonech prováděných zpravidla na příslušném základním útvaru, do jehož příslušnosti daný případ spadá. Poskytnutí, alespoň základních informací k možnostem dalšího postupu a právům ohrožené osoby má policista dokonce přímo za povinnost v § 46 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

3 Praxe z pohledu Policie České republiky

3.1 Postup před vykázáním

Domácí násilí jako takové představuje komplexní a velmi různorodý problém, který vyžaduje od policisty řešícího daný případ poměrně velké nároky na profesionalitu, znalost problematiky, souvisejících právních norem, psychickou odolnost, zkušenosti a v neposlední řadě určitou empatii, což je schopnost, kterou nemá každý. Postup policisty při samotném institutu vykázání v letech 2007-2008 byl poněkud zkomplikován skutečností, že veškeré úkony byly dle platné zákonné úpravy prováděny podle správního řádu, což působilo určité problémy, související s přílišnou komplikovaností této procedury a nezkušeností řadových policistů s tímto typem rozhodování. Od roku 2009 je tedy oprávnění využít institut vykázání jako faktický úkon zahrnuto prostřednictvím novely přímo do zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky v § 44-47.

Podmínky vykázání jsou v tomto zákoně zcela jednoznačně vymezeny, kdy k vykázání lze přistoupit, když lze důvodně předpokládat, že dojde k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě či zvláště závažnému útoku proti lidské důstojnosti a to zejména s ohledem na předchozí útoky. Z této formulace je patrné, že při rozhodování policisty, zda přistoupit k vykázání hraje velkou roli to, jestli ohrožená osoba v minulosti projevila nějakou aktivitu směřující k řešení své situace, a to alespoň ve formě oznámení na policii. Jedná se zejména o případy, kde nejsou zjevné žádné známky násilí, ohrožená osoba neutrpěla zjevné zranění, nedošlo k poškození majetku, na místě nejsou zjištěni žádní svědkové, násilná osoba se chová klidně, komunikuje a spolupracuje s policií. V těchto případech je důležitá místní znalost zasahujícího policisty, který si již před výjezdem k případu či při jeho řešení zjišťuje prostřednictvím dozorčí služby nebo příslušného operačního důstojníka z evidencí dostupných policii případné předchozí incidenty v dané rodině. Pokud takové incidenty hlášeny nebyly, tak je jeho rozhodnutí samozřejmě ztíženo. Při aplikaci vykázání není nutný souhlas ohrožené osoby, což je zásadní skutečnost.

„Důležité je, že o vykázání ze společného obydlí i o zákazu vstupu se rozhoduje bez souhlasu ohrožené osoby a že dobu vykázání, resp. zákazu vstupu nelze zkrátit – a to ani se souhlasem ohrožené osoby. Rozhodnutí o vykázání se vydává z úřední

povinnosti: jsou-li splněny podmínky, policie musí podezřelého vykázat (nejde tu o možnost, ale povinnost policie)“ (Conwayová, 2007, s. 79).

Při posuzování, zda se jedná o nebezpečný útok, je nutné posoudit zejména:

- Předcházející útoky – intenzitu a počet.
- Míru agrese násilné osoby – útoky na ohroženou osobu v přítomnosti policistů, a to fyzické i verbální, vyhrožování fyzickým napadením.
- Ovlivnění alkoholem či jinými návykovými látkami – lze posoudit dle chování násilné osoby, případně provedením dechové zkoušky či testu na návykové látky.
- Tendence násilné osoby k používání zbraní – vycházet z chování násilné osoby, výpovědi ohrožené osoby, svědků, zjistit předchozí incidenty v evidencích policie.
- Držení střelné zbraně – v případě legální zbraně zjistit z evidencí, u nelegální zbraně tuto odebrat.

U zvláště závažného útoku v intencích policejního zákona se jedná zejména o:

- Tendence k absolutní sociální izolaci ohrožené osoby – znemožňování styku s širší rodinou, přáteli, kolegy.
- Znemožňování uspokojování základních potřeb – kontrola ohrožené osoby v intimních situacích, opakované noční buzení.
- Ponižování – zahrnující ničení, špinění oblečení a rozbíjení předmětů ve vlastnictví ohrožené osoby.
- Schválnosti.

Vykázat lze z bytu, domu společně obývaného s ohroženou osobou a z jeho bezprostředního okolí, které určuje vykazující policista individuálně v návaznosti na charakteristiku místa, v němž se společné obydlí nachází. V případě, že k útoku proti ohrožené osobě dojde mimo společné obydlí, třeba v restauraci, a kvůli tomuto útoku je rozhodnuto o vykázání, vykazuje se opět ze společného obydlí. Vlastnické a užívací právo násilné osoby k domu či bytu, stejně jako trvalý pobyt, nemá na vykázání žádný vliv.

3.2 Taktika zákroku

Při samotném výjezdu k případu, který byl po přijetí oznámení předběžně kvalifikován jako možné domácí násilí, je pro policistu důležité si uvědomit, že prioritou je vždy ochrana života a zdraví osob, a to i své vlastní. Samotné řešení případu za pomoci institutu vykazání, případného trestného činu či přestupku je věc sekundární a lze je provést dodatečně. Policista vychází vždy z informací, které má k dispozici zpravidla od operačního důstojníka, dozorčího stálé služby či jiné osoby, jejímž prostřednictvím byla věc oznámena. Tyto informace bývají zprostředkované a málokdy jsou natolik komplexní, aby z nich bylo možno situaci dostatečně vyhodnotit již před příjezdem na místo. V případě, že není policistům umožněn vstup do obydlí ze strany ohrožené či jiné osoby a policista na základě oznámení, případně skutečností zjištěných na místě, jako jsou křik, rány, nadávky, výhrůžky dojde k názoru, že je ohrožen zdraví či život osob, tak může využít oprávnění pro násilný vstup dle § 21 zákona o Policii České republiky. Ke vstupu do obydlí stačí souhlas kohokoliv z jeho uživatelů.

Prioritou po vstupu do obydlí je zabránit dalšímu násilí, v případě nutnosti jsou použity donucovací prostředky. Poté je třeba zjistit, zda došlo ke zranění osob a zajistit lékařské ošetření, případně poskytnout první pomoc. Dále je třeba zamezit použití případných zbraní, které se mohou na místě nacházet. Většinou již při pozorování chování účastníků konfliktu, samotného bytu, případného poškození interiéru, oděvů a věcí, lze získat určité, i když nekompletní informace o situaci. Dalším nezbytným krokem je oddělit od sebe násilnou a ohroženou osobu, či další osoby, zejména děti, a to tak, aby na sebe neviděli a vzájemně se neslyšeli. Tento krok bývá v praxi často obtížně uskutečnitelný, protože ne každé obydlí tento postup umožňuje zrealizovat. Dalším problémem bývá agresivní chování násilné osoby, a to zejména v případě, že se na místě nachází pouze jedna dvoučlenná hlídka, což v praxi bývá takřka pravidlem. Poté nezbyvá než zaměřit pozornost obou členů hlídky na násilnou osobu, použít výzev a donucovacích prostředků, využít možnosti jejího zajištění či zadržení, a v případě nutnosti na místo přivolat posily, což může zabrat určitý čas, protože na menších obvodních odděleních, mimo krajská a okresní města, slouží v nočních hodinách zpravidla pouze jedna policejní hlídka. Jestliže

násilná osoba byt neobývá, pak vůči ní není možné využít institut vykázání. Bude pouze vyzvána, aby obydli opustila, není-li na místě jiný postup. Oznamovatele, který není přímým účastníkem konfliktu, policisté vyslechnou vždy odděleně a jeho totožnost násilné osobě neprozrazují. Na informace, které jim sdělil, se na místě incidentu zásadně neodvolávají.

Při samotném řešení incidentu na místě je nutné zachovat klid a rozvahu, zdržet se pronášení unáhlených soudů a nevyhrocovat zbytečně situaci. S násilnou osobou jednat asertivně, držet se zpátky, nereagovat přemrštěně na kritiku, vystupovat profesionálně. Vůči ohrožené osobě je třeba projevovat opravdový zájem o její problém, snažit se jí poskytnout pomoc a radu, informovat ji o možnostech policie a dalším postupu. Při vyhodnocení a posouzení, zda se v daném případě jedná o domácí násilí a jestli je na místě využít institutu vykázání se jako pomůcka využívá formulář „Otázky SARA DN“. Tyto otázky slouží policistovi k snadnějšímu vyhodnocení, zda se v daném případě jedná o domácí násilí a omezují sklony k subjektivnímu vyhodnocení případu.

Jak uvádí Buskotte (2008, s. 102) pochází speciální metoda SARA DN z Kanady a Švédska. V této metodě jsou u nás vyškoleni poradci Bílého kruhu bezpečí, konzultanti DONA linky a policisté.

3.3 Průběh vykázání

Pokud se policista po náležitém vyhodnocení situace a zjištěných skutečností rozhodne přistoupit k vykázání, pak je schopen jej celé realizovat přímo na místě zásahu. Veškerou dokumentaci nutnou k provedení vykázání, včetně informačních letáků a kontaktů, jež je záhodno předat ohrožené či násilné osobě vozí s sebou. Výslech ohrožené osoby a další úkony, jejichž provedení snese odkladu, se zpravidla provádějí dodatečně na příslušném policejním oddělení.

Při vykázání je ze zákona nutné zajistit na místě přítomnost nezúčastněné osoby, pokud by však hrozilo nebezpečí z prodlení spojené zejména s rizikem eskalace konfliktu, pak přítomnost nezúčastněné osoby není nutná. Na základě svých zkušeností mohu konstatovat, že přítomnost nezúčastněné osoby v případě

vykazování přímo v obydlí zpravidla není dost dobře možné zajistit a bývá od něj upouštěno.

K provedení vykázání není nutné, aby byla na místě přítomna osoba, vůči níž je tento akt namířen. Pokud se osoba na místě nachází, je jí tato skutečnost ústně oznámena včetně poučení o jejích právech a povinnostech. Dále je násilné osobě proti podpisu, který však není nezbytný, předáno potvrzení o vykázání a je poučena o možnosti převzít si kopii úředního záznamu o vykázání, který je sepisován dodatečně, na příslušném policejním útvaru. Násilná osoba je dále vyzvána k vydání klíčů od obydlí, na což je jí vystaveno potvrzení. Tyto klíče si může násilná osoba po uplynutí desetidenní lhůty vyzvednout zpět. Pokud ovšem soud předběžným opatřením tuto lhůtu prodlouží, jsou klíče předány soudu, který následně rozhoduje o jejich vydání.

Důležitou povinností plynoucí taktéž ze zákona je náležité poučení násilné, ale i ohrožené osoby, které se předává taktéž v písemné podobě, pokud to okolnosti umožňují. Vykazované osobě je dále na místě předat seznam ubytovacích zařízení včetně adres a telefonních kontaktů, ohrožené osobě pak kontakty na intervenční centrum spolu s letáky organizací pomáhající osobám ohrožených domácím násilím. Každá policejní hlídka zasahující u incidentu se znaky domácího násilí má u sebe výjezdové desky obsahující formuláře vztahující se k vykázání, a mimo to právě letáky a seznamy určené ohrožené i násilné osobě.

Oběma stranám je také třeba vysvětlit, na jakou vzdálenost od obydlí se vykázání vztahuje, vykázané osobě možnosti postihu, kterým by se vystavila v případě nerespektování vykázání. Vykázaná osoba má možnost podat proti vykázání písemné námitky přímo do potvrzení o vykázání, nebo dodatečně na příslušné krajské policejní ředitelství. Tyto námitky budou do 3 dnů přezkoumány, jejich podání však nemá odkladný účinek. Vykázané osobě je umožněno vzít si své osobní věci, doklady a cennosti. Pokud není možné, aby si vykázaná osoba tyto věci mohla vyzvednout ihned při vykázání, je jí to umožněno dodatečně, avšak po předchozí domluvě s ohroženou osobou a za asistence policie.

V případě, že se na místě nacházejí děti, jsou tímto automaticky zahrnuty mezi ohrožené osoby, a je možné i vhodné, pokud to okolnosti umožňují, na místo přivolat

dosah vykonávajícího sociálního pracovníka příslušného odboru OSPOD a požádat jej v dané věci o součinnost.

3.4 Úkony po vykázání

Po provedení vykázání je policista povinen sepsat úřední záznam o vykázání a poté jeho kopii do 24 hodin od vykázání zaslat na příslušné intervenční centrum, na místě příslušný okresní soud a v případě přítomnosti dětí v rodině také orgánu OSPOD. Zaslání se provádí prostřednictvím faxu a doručení se telefonicky ověřuje. Tento úřední záznam o vykázání má právo si vyzvednout také vykázaná osoba, nemá však nárok na jeho doručení.

V případě, že vykázaná osoba vznesla v potvrzení o vykázání nebo dodatečně v písemné formě na příslušném krajském policejním ředitelství námitky vůči vykázání, musí být neprodleně, nejpozději do tří dnů posouzeny. V případě kladného posouzení těchto námitek se také jedná o jedinou možnost, jak může být desetidenní lhůta pro vykázání zkrácena či zrušena. V tomto případě se platnost vykázání s okamžitou platností ruší.

V případě, že se tak nestalo ihned při vykázání z důvodu nepřítomnosti vykazované osoby nebo tomu bránily jiné okolnosti, tak je nutné umožnit vykázané osobě, aby si z obydlí vyzvedla své osobní věci, doklady a také věci nezbytné pro výkon povolání či pro podnikání. Tento akt je třeba naplánovat a domluvit dobu, která bude vyhovovat všem stranám, tedy i ohrožené osobě.

Další důležitou povinností určenou zákonem je provedení kontroly v předmětném obydlí za účelem ověření skutečnosti, že jsou podmínky vykázání ze strany vykázané osoby dodržovány. Tato kontrola musí být provedena nejméně jedenkrát, a to do tří dnů od realizace vykázání.

3.5 Související opatření

Výjezdy k incidentům se znaky domácího násilí v daném konkrétním případě jsou neziřídka zpočátku vyhodnoceny jako přestupky proti občanskému soužití dle

zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, v platném znění, kdy zpravidla se jedná o porušení:

- § 49 odst. 1 písm. a) – řeší urážku na cti či vydání v posměch.
- § 49 odst. 1 písm. c) – vztahuje se na vyhrožování drobnou újmou na zdraví, drobným ublížením na zdraví, nepravdivé obvinění z přestupku, schválnosti či jiné hrubé jednání.

Je však třeba zdůraznit, že i v případě, kdy je provedeno vykázání, je přestupek dále řešen a to oznámením do přestupkové komise či jiným způsobem, v intencích zákona o přestupcích. Samotné vykázání není sankce a je řešeno odděleně od zjištěného přestupku. V praxi je častou skutečností, že oznamovatelé si nepřejí řešit přestupkové jednání, které je zjištěno v souvislosti s domácím násilím projednáním u přestupkové komise, protože to považují za neefektivní a také je odrazuje, že by měli, pro ně velmi osobní problémy řešit před svými spoluobčany, kteří v přestupkových komisích často figurují.

Oddělené řešení od případného vykázání platí samozřejmě také v případě, že je jednání násilné osoby vyhodnoceno jako podezření ze spáchání trestného činu. V těchto případech policie postupuje dle trestního řádu a možnosti zabránit násilné osobě v páchaní další trestné činnosti, ovlivňování svědků a zahlazování případných stop se pochopitelně tímto značně rozšiřují o nástroje, jež poskytuje trestní řád jako možnost zadržení osoby, případné umístění do vazby apod.

V souvislosti s případy domácího násilí jsou nejčastěji řešeny tyto trestné činy, uvedené v trestním zákoníku:

- Těžké ublížení na zdraví dle § 145 TZ
- Ublížení na zdraví dle § 146 TZ
- Omezování osobní svobody dle § 171 TZ
- Vydírání dle § 176 TZ
- Znásilnění dle § 185 TZ
- Týrání osoby žijící ve společném obydlí dle § 199 TZ
- Nebezpečné pronásledování, obtěžování dle § 354 TZ

V rámci trestního řízení je třeba, aby poškozená osoba udělila souhlas s trestním stíháním osoby, která je k ní osobou blízkou. Problematická může být skutečnost, že tento souhlas lze vzít kdykoliv v průběhu trestního řízení zpět, ale

nelze ho již opět udělit. Poměrně často se tedy stává, že poškozená osoba ustoupí tlaku stíhané osoby, své rodiny či blízkých a souhlas vezme zpět. Pak již nelze trestní stíhání obnovit, viník vyvázne bez trestu a bez poskvrny v podobě záznamu v rejstříku trestů.

3.6 Domácí násilí v Olomouckém kraji

3.6.1 Struktura Policie České republiky

Policie České republiky dle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, je jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor sloužící veřejnosti a působící na území České republiky. Jejím úkolem je chránit bezpečnost osob, majetku a veřejný pořádek. Dále předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a bezpečnosti na základě právního řádu České republiky. Policie je podřízena ministerstvu vnitra, činnost policie řídí policejní prezidium. Její součástí tvoří Policejní prezidium České republiky, útvary policie s celostátní působností, krajská ředitelství policie a útvary zřízené v rámci krajského ředitelství.

Ačkoliv Olomoucký kraj vznikl na základě ústavního zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních správních celků a o změně ústavního zákona ČNR č. 1/1993 Sb., ústavy ČR a vymezení zákonem č. 129/2000 Sb., o krajích, již v roce 2001, tak organizační členění policie do roku 2009 kopírovalo dřívější členění vyšších územně správních celků v České republice. Teprve v lednu 2010 vznikla nová organizační složka Policie České republiky Krajské ředitelství policie Olomouckého kraje. Policejní struktura tak odpovídá současnému krajskému územnímu rozdělení. Krajské ředitelství policie Olomouckého kraje se dělí na pět územních odborů. Jsou to územní odbory Jeseník, Olomouc, Prostějov, Přerov a Šumperk. Každý z těchto odborů má vlastní organizační členění, které je podřízeno krajskému ředitelství. Tento policejní celek se dále v základním členění, jímž se budeme zabývat, rozděluje na útvary vnější služby, to znamená uniformovanou policii a na útvary služby kriminální policie a vyšetřování. Složkou, která případy domácího násilí převážně řeší a využívá institutu vykazání, je uniformovaná policie, konkrétně policisté místně příslušných obvodních oddělení.

3.6.2 Roky 2007-2009

V období mezi lety 2007 až 2009, kdy začal platit zákon na ochranu před domácím násilím, nebylo zřízeno Krajské ředitelství policie Olomouckého kraje a složky policie nacházející se na tomto území byly podřízeny Krajskému ředitelství Severomoravského kraje se sídlem v Ostravě. Veškeré statistiky a zprávy použité v této práci jsou volně dostupné na internetových stránkách <http://www.policie.cz> V roce 2007 bylo na území Severomoravského kraje přikročeno ke 242 vykázaním, kdy vůči ženě bylo toto oprávnění použito pouze v jednom případě. V územním obvodu současného Olomouckého kraje bylo vykázaní použito ve 42 případech. Na území celé České republiky proběhlo v roce 2007 celkem 790 vykázaní a nejvíce případů bylo aplikováno právě policií v Severomoravském kraji.

V roce 2008 bylo v rámci České republiky provedeno vykázaní celkově v 671 případech, z čehož policie v Severomoravském kraji provedla 142 vykázaní, což je pokles o 100 případů. V rámci území Olomouckého kraje bylo realizováno 35 vykázaní. Je velmi těžké nalézt hlavní důvod tohoto poklesu, žádná hlubší analýza v rámci Policie České republiky zaměřená na domácí násilí v Severomoravském kraji v tomto období není k dispozici. V ostatních krajích nebyl pokles v počtu vykázaní tak citelný, došlo však k němu taktéž. Zajímavou skutečností je, že v rámci ředitelství Hlavního města Prahy bylo v roce 2007 uskutečněno pouze 51 vykázaní a v roce 2008 dokonce pouze 31 vykázaní. Vzhledem v počtu obyvatel zde žijících je toto číslo neúměrně nízké, a do jisté míry vypovídá o dlouhodobě špatné personální situaci v rámci Policie České republiky v našem hlavním městě.

Za rok 2009 bylo v Olomouckém kraji vykázaní uskutečněno v 43 případech, což víceméně kopíruje počet z předchozích dvou let. Oproti roku 2008 došlo k mírnému nárůstu, což odpovídá vývoji v rámci celé České republiky, v níž bylo vykázaní realizováno v 778 případech. Zajímavé je, že k největšímu počtu vykázaní bylo v tomto roce přistoupeno v Ústeckém kraji, kde bylo provedeno 134 vykázaní.

3.6.3 Rok 2010-2011

V roce 2010 došlo k výraznému zvýšení v počtu vykázaní, kdy došlo k aplikaci tohoto faktického úkonu v Olomouckém kraji v počtu 61 případů. V rámci ÚO Olomouc byla vypracována podrobnější statistika, z níž vyplývá, že došlo k vykázaní v 25 případech. V roce 2009 se jednalo pouze o 12 případů. Skladba ohrožených osob byla z celkem 47 osob složena z 35 žen, 12 mužů a 12 dětí přítomných při násilí. Vykázanými osobami byli ve všech 25 případech muži. V rámci celé republiky došlo k výraznému zvýšení počtu vykázaní na 1059 případů. Nejvíce případů, a to 133 úkonů, bylo policií zrealizováno opětovně v Ústeckém kraji. Za zmínku stojí nárůst případů v Praze, a to na 104 případů oproti 48 případům v roce 2009.

V roce 2011 došlo v rámci Olomouckého kraje k značnému nárůstu v počtu vykázaní, a to na počet 112 vykázaní. Jedná se o výrazný nárůst o 83 procent proti roku 2010, kdy došlo k 61 vykázaním. Z rozdělení podle územních odborů (dále jen ÚO) je patrné, že jsou mezi nimi, co do počtu vykázaní, určité rozdíly. ÚO Šumperk aplikoval vykázaní v 41 případech, ÚO Přerov v 29 případech, ÚO Olomouc v 21 případech, ÚO Jeseník ve 14 případech a ÚO Prostějov má za rok 2011 jen 7 vykázaní. Vykázaní bylo ve velké většině prováděno na základních útvarech policisty pořádkové policie, a to v počtu 110 vykázaní. Pouze ve dvou případech vykázaní provedla službou kriminální policie a vyšetřování. Bohužel nejsou k dispozici statistiky zabývající se skladbou násilných a ohrožených osob z hlediska věku a pohlaví. Podrobnější statistika je k dispozici pouze za Územní odbor Olomouc. Policisté v ÚO Olomouc vyjízďeli v roce 2011 k 321 případům se znaky domácího násilí, vykázaní provedli ve 22 případech. Ve všech těchto případech byly násilné osoby muži. Mezi ohroženými osobami bylo 26 žen, 9 mužů, 7 dětí mladších patnácti let a dvě mladistvé osoby. Bezprostředními svědky domácího násilí bylo 14 dětí. V 19 případech zjistili policisté fyzické násilí a ve čtyřech případech násilí psychické. Tato skutečnost je logická, protože fyzické násilí se mnohem lépe prokazuje. Zbraň byla ze strany útočníků použita ve čtyřech případech.

Námítka proti vykázání byla v roce 2011 podána v pěti případech, všechny byly zamítnuty jako nedůvodné. V rámci celé republiky došlo k opětovnému zvýšení aplikace vykázání policií na 1430 případů, což lze považovat za významný nárůst.

3.6.4 Dílčí závěr a predikce

Od počátku roku 2011 pracuje při Krajském ředitelství Olomouckého kraje již 10 lektorů zabývajících se domácím násilím, a to v koordinaci s intervenčním centrem Olomouc, které sídlí na ulici Na vozovce 26 v Olomouci. Ze zprávy o bezpečnostní situaci v Olomouckém kraji za rok 2011, dostupné na <http://www.policie.cz> vyplývá, že v průběhu roku 2011 proběhla dle Ředitelství policie Olomouckého kraje řada školení, kterých se zúčastnilo přes 200 policistů včetně vedoucích pracovníků obvodních oddělení. Metodika k provádění institutu vykázání pro potřeby policie je v současné době velmi dobře rozpracována, včetně všech potřebných formulářů. Průběh samotného vykázání a všech navazujících úkonů je jednoznačně vymezený a proti dříve prováděnému vykázání dle správního řádu je jako faktický úkon výrazně zjednodušený. Tyto skutečnosti jistě sehrály zcela zásadní roli ve výrazném zvýšení počtu vykázání v rámci Olomouckého kraje i celé republiky.

Nezanedbatelnou úlohu ve zvýšení počtu vykázání a oznámení majících souvislost s domácím násilím má také současná ekonomická krize prostupující Evropskou unií, potažmo i zbytkem světa. Tlak na rodiny a partnerské vztahy v jakékoliv formě z ekonomického a sociálního hlediska se výrazně zvýšil. Přibývá nezaměstnaných, psychicky zdeptaných mužů i žen, což zvyšuje pravděpodobnost násilných excesů.

Řešení problematiky domácího násilí v Olomouckém kraji by si do budoucna zasloužilo podrobnější veřejnosti přístupné statistiky zabývající počtem násilných osob pod vlivem alkoholu a psychotropních látek, jakož i počet ohrožených seniorů a dalších vymezených skupin ohrožených osob.

Praktická část

4 Kvalitativní výzkum

V teoretické části bylo popsáno domácí násilí a danosti, které s tímto jevem souvisí. Byla nastíněna a zhodnocena role, kterou při řešení této problematiky zaujímá Policie České republiky, jakož i způsob jakým domácí násilí řeší řadoví policisté Krajského ředitelství v Olomouci. V praktické části této práce je cílem se zaměřit na zodpovězení několika základních otázek vážících se k příčinám domácího násilí, předpokladům jeho vzniku, typického průběhu, různého přístupu k tomuto problému a efektivitu jeho řešení za pomoci nástrojů, které vkládá policistům do rukou současná legislativa.

K vyřešení tohoto problému je použit kvalitativní výzkum, a to rozhovor i případové studie sestavené na základě analýzy písemných dokumentů vyhotovených policií. Jména použitá v kazuistikách jsou smyšlená, záměrně jsou vynechány či pozměněny všechny informace, které by mohli vést k identifikaci osob, kterých se analyzované dokumenty a rozhovory týkají.

Jak uvádí Hendl (2005, s. 50), je kvalitativní pracovník v podstatě detektivem, vyhledává a analyzuje informace, které můžou pomoci k osvětlení výzkumných otázek, provádí deduktivní a induktivní závěry. Základní výzkumné otázky jsou zvoleny na začátku výzkumu, v průběhu výzkumu je však lze modifikovat a upravovat.

4.1 Cíl výzkumu

Cílem výzkumu je s využitím kvalitativního výzkumu zaujmout hypotézy ke třem základním výzkumným otázkám, a to pomocí rozhovoru a analýzy policejních spisů. Hlavní stanovené výzkumné otázky jsou: *Do jaké míry je využíván institut vykázání? Jak funguje institut vykázání v praxi? Do jaké míry je alkohol příčinou domácího násilí?*

Vyústěním tohoto výzkumu má být ucelenější pohled a lepší pochopení způsobu řešení problematiky domácího násilí a institutu vykázání v praxi z pohledu policistů. Dále také zjištění případných nedostatků v metodice a ve výcviku policistů, nedokonalosti v legislativě, zhodnocení úspěšnosti používaných metod a v praxi nejčastější příčiny vzniku domácího násilí.

4.2 Použité metody a definování výzkumných otázek

Pro vytvoření případových studií budou využita případová akta státní správy, v tomto případě dokumenty vytvořené Policií České republiky. Tyto dokumenty jsou pochopitelně důvěrné, vztahuje se na ně povinnost mlčenlivosti vyplývající ze zákona o policii a ze zákona o ochraně osobních údajů. Z těchto důvodů nejsou v této práci uvedeny žádné podrobnosti vztahující se k těmto dokumentům, jejich zdroj, místo a doba vzniku.

Dle Miovského (2006, s. 100) můžeme tento proces charakterizovat jako intenzivní činnost a analýzu dokumentu, který je ve své jedinečnosti co nejobsáhleji definován, objasňován a interpretován. Důležitou podmínkou při této činnosti je maximální otevřenost výzkumníka k tvorbě nových a nekonvenčních závěrů, neboť text je považován za objektivizaci psyché tvůrce.

Při provádění empirického výzkumu dané problematiky je rozhovor velmi často využívanou technikou. Při plánování rozhovoru bylo využito polootevřených otázek, které umožní dotazovanému odpovědět na danou otázku do určité míry rozvinout, a zahrnout tak do odpovědi vlastní zkušenosti a postoje.

4.3 Výzkumný vzorek

Výzkum je zaměřen na policisty mající dlouhodobou zkušenost s aplikací institutu vykázání a řešením domácího násilí ve všech jeho praktických souvislostech. Těmto policistům bylo předloženo spektrum otázek jednotlivě směřujících k vyřešení třech hlavních výzkumných otázek z hlediska konečného zaujmutí určité hypotézy k danému výzkumnému problému. Kvůli eliminaci

genderového pohledu byl rozhovor uskutečněn s policisty obojího pohlaví. Jedná se o policisty fungující v rámci problematiky domácího násilí jako specialisti řešící domácí násilí a vykazání mnohem častěji, než ostatní příslušníci pořádkové policie. Oba policisté si přáli zůstat v anonymitě, což jsem se pochopitelně rozhodl respektovat.

Jako další prostředek k vyřešení stanoveného výzkumného cíle jsou použity případové studie typických případů domácího násilí vypracované analýzou spisových materiálů pořízených policií v souvislosti s aplikací institutu vykazání a veškerých souvisejících úkonů.

4.4 Rozhovor s policisty

První výzkumná otázka:

Do jaké míry je policií využíván institut vykazání?

Jak dlouho pracujete u policie?

„Od května roku 2002“ (policistka)

„Od února roku 2000“ (policista)

Jak často řešíte případy vykazující znaky domácího násilí?

„Jedenkrát týdně určitě. Pokud se nejedná přímo o případ oznámený na našem obvodním oddělení, tak kontroluji nebo konzultuji případy vykazující znaky domácího násilí v rámci okresu“ (policistka).

„Jednou až dvakrát do měsíce“ (policista)

Aplikoval jste někdy vykazání, a kdy to bylo poprvé?

„Ano. Poprvé v roce 2009“ (policistka).

„Aplikoval. Bylo to v roce 2010“ (policista)

Používáte vykazání často?

„Ano, zpravidla jedenkrát týdně.“ (policistka)

„Používám jej několikrát do roka, tak čtyřikrát“ (policista)

Měl jste někdy pochybnosti o správnosti svého rozhodnutí v souvislosti s vykááním?

„Ano. Ale nejednalo se o mé rozhodnutí, neboť jsem vykazovala na základě rozhodnutí mého nadřízeného. V dané věci jsem spatřovala účelové jednání ze strany ohrožené osoby, protože manžel byl přihlášen k trvalému pobytu v jejím rodinném domě a ona se ho okamžitě potřebovala z domu zbavit, protože měla milence a manžel jí v domě překážel“ (policistka).

„Ano, pochybnosti jsem měl několikrát. Někdy je těžké situaci správně vyhodnotit, případně rozhodnout proti vůli ohrožené osoby. Řešil jsem případ, kde snad bylo možné vykáání provést, ale ohrožená osoba byla vehementně proti, a to z ekonomických důvodů. Chtěla manželovi pouze vyčinit a promluvit do duše. Toto jsem udělal a od té doby nebylo další oznámení na opakování problému podáno. To ovšem neznamená, že se musel nutně vyřešit“ (policista).

Absolvoval jste nějaké školení ve vztahu k domácímu násilí?

„Ano, první školení jsem absolvovala někdy na začátku roku 2009 a druhé školení na konci roku 2009 v Praze, které ze mě udělalo školitelku domácího násilí. Po tomto školení jsem měla na oddělení dohlížet na kolegy a radit jim v oblasti domácího násilí. Nicméně můj tehdejší vedoucí s jeho pravou rukou zástupcem oddělení rozhodli, že když jsem pro tuto práci školená, tak ji budu dělat kompletně se vším všudy a od této doby na našem oddělení vykazují nejvíce já. Když mám volno, tak se dozorčí nestydí mi zavolat a já kráva běžím zpět do práce a vykazuju, ačkoliv do dnešního dne jsem bez osobního ohodnocení“ (policistka).

„Absolvoval jsem pouze jedno několikahodinové školení na svém obvodním oddělení před třemi nebo čtyřmi lety. Nepovažuji se za vysloveného specialistu na tuto problematiku, další podrobnější školení bych uvítal“ (policista).

Považujete vykáání za složité a časově náročné?

„Nepovažuji vykáání za nic složitého, když víte, co máte dělat, dá se kompletně zvládnout i během dvou hodin (můj rekord). Policista se toho nesmí bát. Je dobré mít v deskách na stálé službě vzor kompletního spisu a podle

tohoto postupovat, když si v této záležitosti právě nevěříte. Z praxe vím, že není dobré z domácího násilí dělat něco, co není. Kolegyně, která na našem oddělení zpracovávala spisy týkající se vykazání (pouze formálně, nikdy sama nevykazovala), udělala před ostatními kolegy z domácího násilí velikou bublinu, kdy před všemi vykládala, jak je to strašně složité, jaká je to zodpovědnost, když se špatně rozhodnete a něco v tomto smyslu, kdy každý kolega, který pak měl vykazovat, radši na místě rozhodl tak, že situaci vyhodnotil, že se ve věci nejedná o domácí násilí, i když se v dané věci jednoznačně o domácí násilí jednalo a vykazovali jsme dodatečně v rámci lhůty 24 hodin od vstupu do obydlí, až když jsme přišli do práce“ (policistka).

„V době, kdy se vykazání provádělo podle správního řádu, tak se jednalo o složitou proceduru spojenou s vyplňováním řady formulářů. Nyní je to jednodušší, ale přesto postupuji podle vzoru, abych na něco nezapomněl. Několik hodin práce vykazání každopádně zabere“ (policista).

Druhá výzkumná otázka:

Jak funguje institut vykazání v praxi?

Setkal jste se s recidivou u případu, v němž bylo aplikováno vykazání?

„Ano, s recidivou jsem se setkala téměř ve všech případech, ve kterých bylo aplikováno vykazání. Pokud ohrožená osoba nevyužije pomoci intervenčního centra ani jiných institucí poskytujících pomoc obětem domácího násilí a k násilné osobě se vrátí, protože věří, že po oznámení na policii se polepší, zpravidla nejpozději do tří měsíců oznamují další napadení“ (policistka).

„S opakováním domácího násilí navzdory provedenému vykazání jsem se setkal. Myslím, že to není nic překvapivého. Samotné vykazání nic neřeší, důležité je odhodlání ohrožené osoby změnit svůj život a také podpora jejích blízkých“ (policista)

Setkal jste se s porušením podmínek vykazání ze strany vykázaného?

„Ano, několikrát. Problém je však v legislativě tohoto porušení. Dle poučení vykázané osoby, se může vykázaná osoba porušením svých povinností dopustit

přestupku proti veřejnému pořádku dle § 47/1a) zák. č. 200/1990 Sb., kdy Magistrát města, oddělení přestupků, porušení povinností z vykázaní nepovažuje za přestupek, neboť naplněním předmětného přestupku je neuposlechnutí výzvy úřední osoby, kdy poučení vykázané osoby nepovažují za výzvu, neboť prý není ústní. Opakované a závažnější porušení povinností z vykázaní je možné dle poučení vykázané osoby kvalifikovat jako maření výkonu úředního rozhodnutí, nicméně v praxi nám státní zástupce věc ve většině případů shodí na přestupek výše uvedený, který magistrát nebere. Takže si potom říkám, k čemu ta naše veškerá práce je“ (policistka).

„Nesetkal. To ale neznamená, že k němu nemohlo dojít. Policie je povinna provést pouze jednu kontrolu a porušení podmínek vykázaní je schopna zaznamenat spíše na základě oznámení ohrožené osoby nebo jejího okolí“ (policista).

Řešil jste případ se všemi znaky domácího násilí v době, kdy nebylo vykázaní uzákoněno? S jakým výsledkem?

„Ano, vždy se zpravidla jednalo o přestupky proti občanskému soužití. Tzv. návrhové přestupky, kdy ohrožené osoby po poučení o návrhovém přestupku se začaly bát, že se vina partnerovi neprokáže, a správní poplatek budou chtít zaplatit po nich. Poté návrh k projednání ve většině případů na magistrátu ani nepodaly“ (policistka).

„Samozřejmě. Jednalo se o návrhové přestupky, které většinou nebyvaly projednány, takže ohroženým osobám nebylo možné nijak pomoci, dokud intenzita napadení nedosáhla úrovně trestného činu“ (policista).

Kdo vyhodnocuje vaše rozhodnutí provést či neprovést vykázaní?

„V mém případě nikdo. Když rozhodnu, tak se vyказuje. Pokud mám nad vykázaním pochybnosti, jdu věc zkonzultovat se svým nadřízeným. Pokud váháme oba, tak telefonuji garantovi problematiky domácího násilí pro policii olomouckého kraje, který mi řekne své stanovisko a já k němu přihlédnu při svém rozhodnutí“ (policistka).

„Vykázání vyhodnocuje vedoucí mého oddělení a následně metodik na kraji. Samotné rozhodnutí na místě je však na mě“ (policista).

Kdo podle vašich zkušeností nejčastěji oznamuje domácí násilí?

„Domácí násilí nejčastěji oznamují ohrožené ženy. V březnu letošního roku jsem však vykazovala první ženu - násilnou osobu, která bila svého manžela vším, co měla právě po ruce. Když jí to manžel jedinkrát vrátil a dal jí jednu facku, tak přišla k nám věc oznámit a on, aby neměl další problémy s policií, tak se raději nechal bít dál. Asi po 14 dnech po tomto vykázání jsem vykazovala další ženu, která týrala svoji matku, se kterou žila v jejím rodinném domě. Protože přišla o zaměstnání, ve kterém měla dobré postavení, byla asistentka ředitele velkého podniku, a jiné zaměstnání ihned nesehnala, začala hodně pít. Protože v domě své matky zaplatila rozsáhlejší rekonstrukci, požadovala po své matce, aby část domu na ni přepsala, kdy takto byly i původně domluveny. Protože při každém rozhovoru o přepis domu byla dcera na svoji matku agresivní, vulgárně ji oslovovala a postupně ji začala i bít, tak matka odmítala dům na ni přepsat. S odstupem času ji dcera již bila pravidelně, kdy matka svým příbuzným nikdy nepřiznala pravdu, kdy jim říkala, že někde spadla apod. Až při posledním konfliktu, kdy ji dcera surově zbila pěstí do obličeje a hlavy, kopala do hýždí a tahala za vlasy, tak měla strach a utekla se skrýt k sousedům, u kterých zůstala do druhého dne. Následně, když se pak vrátila domů, tak ji dcera opět začala slovně vyhrožovat, kdy už ze své dcery měla takový strach, že se ihned raději vrátila zpět k sousedům, kterým vše řekla a tito zavolali na policii“ (policistka).

„Oznámení podávají zpravidla ženy, muže jako ohroženou osobu jsem dosud neřešil. Prvotní podnět pro policii podávají také často sousedi a rodinní příslušníci ohrožené osoby“ (policista).

Jaký je dle vašeho názoru největší přínos vykázání?

„Po pravdě, podle mého názoru nemá institut vykázání žádný přínos, spíše opačně. V praxi vidím, že do okamžiku než byl násilník vykázáný žil spořádaným životem, měl čistý trestní rejstřík, krom oznámení od manželky, či

přítečkyně žádný problém. Po našem vykázání začali dělat hlouposti, nejprve opakovaně porušovali povinnosti z vykázání, kdy kontaktovali ohroženou osobu a chodili si do domu, ze kterého byli vykázáni, jak se jim chtělo. Začali hodně pít a dopouštět se obecné kriminality. Také přínos pro ohrožené osoby v institutu vykázání neshledávám, neboť málokterá ohrožená osoba využívá služeb intervenčního centra a málokterá si podá návrh na vydání předběžného opatření u soudu a chce věc řešit. Ve většině případů násilná osoba ohrožené osobě slíbí, že se polepší a ohrožená osoba mu to věří a přijde vzít zpět souhlas s trestním stíháním v případě, kdy je věc šetřena jako trestný čin, nebo nejde na magistrát podat návrh k projednání v případě, kdy je věc šetřena jako přešupek. Několikrát jsem již na ulici potkala vést se za ruku manžele, u kterých jsme vykazovali manžela, a manželka nám řikala, jak již má zajištěné jiné bydlení, jak se odstěhuje, aby měla od manžela pokoj a jak se s ním rozvede“ (policistka).

„V oddělení násilné a ohrožené osoby, zabraňuje další eskalaci násilí. Dává násilné osobě na srozuměnou, že může být za své jednání okamžitě potrestán. Dává také ohrožené osobě čas na uspořádání svých záležitostí bez ovlivňování násilnou osobou“ (policista).

Shledáváte u vykázání nějaké zásadní nedostatky?

„Na tuto otázku jsem asi odpověděla předchozí odpovědí“ (policistka).

„Zásadní nedostatek mě nenapadá“ (policista)

Třetí výzkumná otázka:

Do jaké míry je alkohol příčinou domácího násilí?

Co je dle vašeho názoru nejčastější příčinou domácího násilí?

„Správně, ve většině případů může za násilí mezi partnery alkohol. Když není příčinou alkohol, tak většinou psychická porucha“ (policistka).

„Určitě je to alkohol. Potom také žárlivost, nezaměstnanost, hazard a drogy“
(policista)

Stává se často, že je násilná osoba pod vlivem alkoholu a chová se agresivně?

„Ve většině případů tomu takto je“ (policistka).

„Alkohol u většiny násilníků zvyšuje agresivitu, takže ano“ (policista)

Musíte často umisťovat násilnou osobu do protialkoholní záchytné stanice?

„Ano. V případech, kdy však ohrožená osoba přijde skutek na policii oznámit osobně a nějaký svědek její výpověď potvrdí, tak vykazujeme v nepřítomnosti vykázané osoby a dokumenty ji následně doručujeme dodatečně a v tomto případě pak už podnapilost násilné osoby neřešíme“ (policistka).

„Zpravidla není možné jiným způsobem zajistit bezpečnost ohrožené osoby, pokud se násilná osoba chová agresivně“ (policista)

Jakou příčinu násilného chování svých blízkých nejčastěji zmiňují ohrožené osoby?

„Jak již bylo uvedeno, alkohol, drogy (hodně kouří marihuanu), psychické poruchy související s nadměrnou agresí, žárlivost, spory o majetek“ (policistka).

„Většinou uvádějí, že za jejich agresivitu může alkohol, žárlivost a deprese. Myslí si, že jejich partner se může změnit“ (policista)

Z jakých sociálních vrstev nejčastěji pochází vykazované osoby?

„Na tuto otázku je těžké odpovědět. Když tak přemýšlím, tak jsme již vykazovali osoby náležící do všech sociálních vrstev. Jak od nemajetných tak po dobře finančně situované, od osob se základním vzděláním po osoby vysokoškolsky vzdělané. Ale nutno přiznat, že vykázané osoby častěji pochází z nemajetných poměrů, bez vysokoškolského vzdělání“ (policistka).

„Myslím, že v méně majetných rodinách je domácí násilí častější. Poměry u nižších sociálních vrstev domácímu násilí nahrávají. Ale domácí násilí se jistě může vyskytnout i v bohatých rodinách“ (policista)

Je časté, že by násilné osoby svou agresivitu zdůvodňovaly a omlouvaly požitím alkoholu?

„S tímto jsem se setkala jen u jednoho násilníka, který uvedl, že pije jen proto, že mu manželka zahýbá s jiným, chce se s ním rozvést, kdy on s tímto nesouhlasí a občas dá manželce jednu výchovnou, proto je chlast jeho jediná útěcha“ (policistka).

„Myslím, že je to častý jev. O zodpovědnosti alkoholu za své chování se často snaží přesvědčit hlavně své oběti“ (policista)

Jaké je nejčastější chování vykázaných osob při provádění nezbytných služebních úkonů po jejich případném propuštění z protialkoholní záchytné stanice?

„S vykázáním nemají v ten okamžik žádný problém, se vším souhlasí, nemají námitek. Jeden násilník mi dokonce po sdělení veškerého poučení a provedení všech úkonů spojených s vykázáním za to, že jsem ho nechala vykázat, poděkoval“ (policistka).

„Po propuštění ze záchytky se zpravidla násilné osoby chovají slušně, už jen proto, že často nevědí, co všechno v opilosti prováděly“ (policista).

4.5 Případové studie

Případ paní Jany

Paní Janě bylo 30 let a bydlela v malé obci v rodinném domě, který je v majetku její sestry Petry. V domě bydlela spolu se svým synem Tomášem, kterému bylo 10 let a druhem Jaroslavem v přízemí domu, sociální zařízení bylo společné pro obě rodiny. Otec jejího syna zemřel před dvěma lety, vdovský důchod jí nebyl

přiznán. S druhem čekala dítě, nacházela se v sedmém měsíci těhotenství. Žila pouze ze sociálních dávek, před těhotenstvím si přivydělávala příležitostnými brigádami. Její druh byl vyučený kuchař, ale už v době, když se seznámili, tak nikde nepracoval. Vydělával si pouze příležitostně, hlavně v létě na brigádách. Asi po roce soužití se začal chovat agresivně, často vyesedával v hospodě a potom, když přišel domů opilý, tak jí nadával a později ji i fyzicky napadal.

Hádky se točily neustále kolem nedostatku peněz. Druh jí také vyčítal, že vychovává a živí syna, který není jeho. První vážnější incident se stal, když její druh přišel opilý z hospody, začal křičet a nadávat. Vyčítal jí, že chce po něm peníze. Vadilo mu, že finančně přispívá na jejího syna Tomáše, že se z jeho peněz platí autobus, aby syn mohl jezdit do speciální školy, přispívá na jeho obědy, oblečení apod. Řekla mu tedy, ať z bytu odejde a on reagoval tím, že ji začal bít pěstmi do zad, do hlavy a přitom jí sprostě nadával. Paní Jana na místo přivolala policii, která situaci uklidnila a věc posoudila jako návrhový přestupek, který bude zaslán k projednání do přestupkové komise. Lékařské ošetření paní Jana nevyhledala, následkem napadení měla pouze oděrky a modřiny. Návrh k projednání podala, ale následně ho stáhla, protože se s druhem usmířila. Po tomto napadení byl její druh asi tři dny u nějakého známého a poté se zase vrátil, kdy se omlouval, že to tak nemyslel, byl prý opilý a už se to nestane. Odpustila mu tedy, poté byl asi dva až tři měsíce klid, kdy ji nijak nenapadl.

K druhému napadení došlo o tři měsíce později. Druh přišel v noci opilý z hospody, paní Jana už jsem se svým synem spala. Syn měl svůj dětský pokoj, ale ten večer spal s ní. Paní Jana slyšela svého druha křičet, snažila se dělat, že spí, on ale přišel za ní do ložnice a vzbudil ji i syna. Paní Jana se snažila syna utěšit, protože začal brečet, poté ho poslala vedle do jeho pokoje. Druh jí zase začal sprostě nadávat, chtěla po něm, aby odešel pryč a vrátil se, až bude střízlivý, což mu také navrhla. Její druh odpověděl, že to s ní nebude řešit a zase ji fyzicky napadl, kdy ji začal bít pěstmi po celém těle, také ji bil pěstmi do břicha a do hlavy. Paní Jana byla v té době již těhotná, což její druh věděl, protože mu to již předtím řekla. Na místo zavolala opět policii, kdy její druh s policisty odešel z bytu a vrátil se až na druhý den. Po tomto napadení paní Jana již vyhledala lékařské ošetření v nemocnici Šternberk, kdy měla opět oděrky, modřiny, byla také kvůli nenarozenému dítěti na ošetření na

gynekologii. Věc byla opět řešena jako přestupek, návrh k projednání paní Jana zase nepodala, protože se s druhem usmířili.

Po dalších třech měsících se situace opakovala, opět došlo k hádce kvůli nedostatku peněz a podnapilý přítel ji zase slovně i fyzicky napadl. Přivolaná policie věc řešila opět jako návrhový přestupek. Druh poté odešel z bytu a vrátil se až druhý den. Po tomto napadení paní Jana ošetření nevyhledala, zraněná nebyla. Návrh na projednání přestupku nedala, s druhem se zase usmířili. Napadená byla paní Jana ze strany svého druha v průběhu daného roku ještě několikrát, kdy ji napadal jen, když byl opilý. Ke všem napadením však policii nevolala. V opilosti nebral její druh ohled na její těhotenství ani na přítomnost jejího syna. Její syn se po sérii napadení matky začal k jejímu druhovi chovat odtažitě a vyhýbal se mu.

K poslednímu napadení došlo po dalších dvou měsících ve večerních hodinách, kdy její druh poskytl ze svých sociálních dávek dva tisíce korun na provoz domácnosti, večer se zase opil, a když se vrátil domů, tak chtěl jako obvykle peníze zpět. Paní Jana řekla, že už peníze nemá. Druh se vyptával, za co jeho peníze utratila, chtěl vidět účtenky a sprostě jí nadával. Toto vyvrcholilo tím, že ji fyzicky napadl, a to tak, že ji v posteli bušil pěstmi do hlavy a do zad. Ve vedlejším pokoji spal syn, kterého hluk vzbudil a přišel se ptát, co se děje. Paní Jana ho poslala spát ke svojí sestře, aby pokud možno nic neviděl. Když paní Jana řekla, že volá policii, začal být její druh ještě agresivnější, chtěl znovu zaútočit, ale pak si uvědomil, že přijede policie, takže se začal oblékat a chystat k odchodu. Paní Jana zavolala na policii a šla za druhem do přízemí, aby mu odebrala klíče od bytu. Druh ji donutil vrátit se zpátky do patra a klíče jí nechtěl dát. Chtěla mu je tedy v přízemí vytáhnout z kapsy bundy, takže ji kopl do břicha. V té chvíli už byla za dveřmi policejní hlídka, která se dožadovala vstupu do domu. Její druh přerušil útok, paní Jana pustila policejní hlídku dovnitř a popsala průběh napadení. Policisté jejího druha odvezli na protialkoholní záchytnou stanici. Paní Jana byla hned po incidentu ošetřena přivolaným lékařem, naštěstí se nestalo nic vážného jí ani nenarozenému dítěti.

Po tomto posledním případě již policie využila svého oprávnění a jejího druha vykázala ze společného obydlí na dobu 10 dnů. Paní Jana policii uvedla, že má zájem věc řešit cestou Intervenčního centra pro ohrožené osoby domácím násilím a přes

příslušný OSPOD. Toto se však nestalo, paní Jana si nepodala návrh k předběžnému opatření a její druh se k ní po uplynutí desetidenní lhůty opět nastěhoval zpět.

Případ paní Ireny

Paní Irena, jíž bylo 35 let, bydlela na sídlišti v menším městě ve dvoupokojovém bytě se svým manželem Josefem ve společné domácnosti s třemi dětmi, a to Pavlem ve věku 9 let a dvojčaty Evou a Nikolou, kdy oběma byly 2 roky, kdy všechny tyto děti měla se svým manželem. S manželem žili ve společné domácnosti po dobu 11 let. Již po jednom roce společného života byla paní Irena svým manželem poprvé napadena, příčinou napadení byla porouchaná televize. Manžel jí vyčetl, že televizi rozbila, ačkoliv to nebyla pravda. V té době byla v šestém měsíci těhotenství, čekala jejich první dítě a reagovala pláčem. Za to jí dal její manžel facku, což doprovodil slovy, ať má tedy proč brečet. V době napadení byl opilý. V tomto období se jednalo o ojedinělý incident, manžel se druhý den omlouval a vinu sváděl na vypitý alkohol. Před dvěma lety se jim narodily dcery Eva a Nikola, a když měli pouhé dva měsíce, tak ji manžel opětovně fyzicky napadl a to tak, že jí kvůli malichernosti zfackoval. Po uvedených incidentech paní Irena nebyla nikdy na lékařském ošetření, jediným následkem byly modřiny a podlitiny v obličeji. Před čtyřmi lety paní Irenu manžel v opilosti napadl pěstmi a kopanci tak, že měla modřiny po celém těle a v obličeji. Když byla následně svého praktického lékaře, tak uvedla, že upadla a zranění si způsobila sama. Když následně manželovi řekla, že se s ním rozvede, tak ji donutil vlézt do vany, kde ji sprchoval studenou vodou, aby se uklidnila. Po této výchovné lekci se paní Irena nachladila a onemocněla.

V posledních dvou letech se napadení ze strany manžela začaly množit geometrickou řadou. Často se opakovalo, že přišel v nočních hodinách v podnapilém stavu a chtěl po paní Ireně, aby šla půjčit peníze, protože nemá za co pít. V opilosti na ni často křičel, tahal ji za oblečení po celém bytě, házel po ní jakýkoliv předmět, který mu přišel pod ruku. Tyto situace se začaly stále častěji opakovat v posledním roce, kdy manžel začal všechny víkendy trávit po hospodách s kamarády. Paní Irena s dcerami byla na rodičovské dovolené v podstatě závislá na penězích, které nosil domů její manžel. Manžel se stal také postupně závislým na výherních automatech, kdy dokázal během jednoho měsíce prohrát částku v řádu desítek tisíc korun. To byl

další důvod, proč se rodina dostávala do stále vážnějších finančních problémů. Problémy s dluhy a nedostatkem peněz odmítal manžel jakkoliv řešit, její výčitky bagatelizoval. Tvrdil, že je vše vina paní Ireny, která neumí hospodařit s penězi, jenž jí dává. Nakonec se znovu odvážila manželovi říct, že se s ním rozvede, na což manžel prohlásil, že jí udělá ze života peklo. Paní Irena se odvážila vyhledat pomoc na příslušném odboru OSPOD u sociální pracovnice, která si získala její důvěru a jíž celou svoji nezáviděníhodnou situaci popsala.

O několik dní později došlo poprvé k tomu, že soused oznámil na městskou policii, že slyší na chodbě křičet paní Irenu, kterou její manžel nechce vpustit dovnitř do bytu. Problém začal opět tím, že se manžel vrátil opilý z restaurace a začal paní Irenu napadat. Paní Irena se poté uzamkla do spíže, a když se tam začal manžel dobývat, tak vyskočila ze strachu okénkem na ulici a utekla do vedlejší restaurace, kde ji však vzápětí její manžel našel a v zadní části restaurace, kde nebyli přítomni žádní svědkové, ji dokopal a zbil. Městská policie věc řešila jako přestupek proti občanskému soužití a vzhledem ke skutečnosti, že k napadení došlo mezi manželi, tak paní Irenu poučili o nutnosti podat návrh k projednání věci u přestupkové komise. Paní Irena návrh na projednání nepodala. O měsíc později manžel dopoledne po propité noci spal a paní Irena vařila v kuchyni oběd. Manžel z ničeho nic vyběhl z vedlejšího pokoje, kde spal a řekl, že ty dveře jsou tam na nic, když nás slyší mluvit, tyto dveře vysadil a hodil je do kuchyně na zem mezi paní Irenu a jejich devítiletého syna. Další incident se stal o měsíc později, kdy šel manžel na noční směnu a než odešel z domu, tak si mu paní Irena dovolila říct, aby si pospíšil, jinak mu ujede autobus. Na toto manžel řekl, že paní Irena určitě čeká, až přijde její milenec. Poté ji pronásledoval po bytě a dal jí několik facek před jejich synem, který s pláčem přihlížel. Paní Irena na místo opět přivolala hlídku městské policie, která incident vyhodnotila jako návrhový přestupek proti občanskému soužití a sepsala oznámení k přestupkové komisi. Děti měly z manžela stále větší strach. Syn Pavel měl strach chodit večer na záchod, protože po něm jeho otec často křičel, že dělá hluk a budí jej ze spaní. Paní Irena v tomto období již nesdílela s manželem lože, spala společně s dětmi a manžel spal sám v obývacím pokoji. Poslední tři roky prožívala paní Irena s manželem peklo a měla z něj stále větší strach. Křičel po ní často i před jejím otcem, že je neschopná, že neumí šetřit a vyjít s penězi. Jeho chováním trpěla tedy

nejen paní Irena, ale i děti a její rodiče, kteří byli svědky manželova nevybíravého chování. Ze strachu z manžela spala paní Irena většinou s mobilním telefonem pod polštářem, aby mohla v případě ohrožení volat na policii.

Celý případ vyvrcholil jednoho předvánočního večera o dva měsíce později. Ve chvíli, kdy se paní Irena chystala na toaletu, tak vpadl do bytu opilý manžel, který ji odstrčil a křičel, že musí na záchod první. Poté začal řešit, že jeho manželka utratila za sladkosti a dárky k vánocům osm set korun, a proto si on, živitel rodiny nemůže dát v hospodě ani pivo. Paní Irena tedy vzala peněženku a dala z ní manželovi tři sta korun. Manžel si peníze vzal a pronesl, že bude dneska sex, což doprovodil významným pohledem upřeným na svou manželku. Paní Irena dostala panickou hrůzu, že by ji mohl manžel znásilnit a utekla před ním do spíže, kde se vzápětí uzamkla. Manžel se začal do spíže dobývat a vystrašená paní Irena telefonicky kontaktovala státní policii. Když otevřela dveře spíže, tak stál její manžel před spíží již vysvlečený pouze ve slipech, proto tyto dveře rychle zase uzavřela. Když manžel slyšel, že volala na policii, tak odešel s nadávkami do ložnice. Když to paní Irena zjistila, tak opustila byt a venku čekala na příjezd policejní hlídky, která dorazila vzápětí. Policie na místě celý případ vyhodnotila a zjistila, že se nejedná o první případ se znaky domácího násilí v této rodině, neboť existoval záznam v databázi městské policie. Manžel paní Ireny byl tedy ze společného bytu policií vykázán na dobu 10 dní, byl umístěn na protialkoholní záchytnou stanici k vystřízlivění a přestupek proti občanskému soužití, jehož se dopustil, byl oznámen do přestupkové komise.

Paní Irena využila možnosti, která jí byla vykázáním poskytnuta a podala si žádost k soudu na vydání předběžného opatření dle občanského soudního řádu. Jejímu návrhu bylo vyhověno a vykázání jejího manžela bylo prodlouženo o 1 měsíc. Zároveň si podala žádost o rozvod, o majetkové vypořádání a svěřeni dětí do péče. Opětovné žádosti k soudu o další prodloužení vykázání již vyhověno nebylo, bylo zamítnuto jako nedůvodné. Paní Irena teprve po odpoutání od manžela zjistila, že manžel dokázal udělat mnohem větší dluhy, než si myslela. Jejich byt proto musel být prodán a celá takto získaná částka padla na zaplacení těchto dluhů. Její manžel si našel podnájem, přestal se s ní stýkat a poskytovat jí jakékoliv finance. Paní Irena se musela odstěhovat i s dětmi do podnájmu.

Případ paní Dany

Tento příběh se začal psát před osmi lety, kdy se nyní třicetiletá paní Dana seznámila s Petrem, v té době již měla osmiletou dceru Michaelu z předchozího vztahu. Po několika měsících se paní Dana nastěhovala k Petrovi, který žil na sídlišti ve větším okresním městě v třípokojovém bytě. Krátce po přestěhování k příteli přišla do jiného stavu. Již po dvou měsících společného soužití začalo mezi nimi docházet k prvním neshodám a hádkám, tyto incidenty byly nepravidelné a nedocházelo při nich zprvu k fyzickému násilí. Paní Dana věřila, že se vše změní po narození společného dítěte, k čemuž však nedošlo. Několik měsíců po narození společné dcery Lenky ji její přítel po předchozí malicherné hádce poprvé fyzicky napadl, a to tak, že ji držel pod krkem a vulgárně jí nadával. Hádek a konfliktních situací začalo přibývat. Několikrát v roce bývala ze strany svého přítele také fyzicky napadána, kdy však tyto útoky končily pouze modřinami a škrábanci.

Po třech letech to již paní Dana nechtěla dále snášet a od přítele se odstěhovala ke svojí sestře bydlící ve stejném městě na jiné adrese. Její odstěhování nesl přítel velmi těžce, hned první den po jejím odstěhování ji vzbudil ze spaní, protože vyřvával pod okny a zvonil na zvonek. Paní Dana nijak nereagovala a odmítla se s ním bavit, ani za ním nesešla dolů. Poté se ji pokoušel kontaktovat telefonicky a neustále jí psal zprávy, kde se omlouval, sliboval, že se o ni a děti bude mnohem lépe starat. Paní Dana mu uvěřila a začala s ním prostřednictvím mobilního telefonu komunikovat. Do telefonu byl velmi milý, začal jí nosit kytky, sliboval dovolenou u moře, a také svatbu, jakmile se s dětmi k němu vrátí. Přítel si začal brát dceru na několik hodin k sobě, časem začali chodit na společné výlety. Toto období trvalo asi jeden rok, vše probíhalo bez komplikací, přítel ji fyzicky ani slovně nenapadl. Nakonec se paní Dana nechala přesvědčit a nastěhovala se i s dětmi zpět k příteli do jeho bytu.

Po nastěhování trvalo pouhý jeden týden, než jí začal přítel vyčítat, že své dceři zničila dětství, že přišel o rok života s ní, tyto výčitky se neustále opakovaly a stupňovaly. Jeho slovní agrese se také obrátila vůči její rodině, a to sestře, otci i matce, protože jí po odstěhování od něj podporovali. Po několika týdnech se jí přítel začal ptát, proč se k němu vlastně nastěhovala, když on si to nepřál a teď toho lituje.

Na tyto hádky začaly postupně navazovat drobné fyzické ataky, kdy se jednalo o strkání, držení za oděv, což bylo provázeno vulgárními nadávkami. Přítel jí také začal vyhánět z bytu a paní Dana se postupně dostávala do stejného psychického rozpoložení jako před odstěhováním. Brutalita fyzických ataků ze strany přítele se začala postupně zvyšovat, přibýly facky, rány pěstí a také ponižování jako plivance a vulgární nadávky. Paní Dana měla občas modřiny a podlitiny, ale jinak si přítel dával pozor, na jejím těle nevznikla viditelná zranění. Přítel také vyhrožoval, že pokud jej opustí, tak ji připraví o dceru, neboť má kontakty. Paní Dana se nakonec odhodlala začít svoji situaci řešit, navštívila advokátní kancelář a začala uvažovat o ukončení vztahu a odstěhování. Když na to přítel přišel, tak se jeho útoky znásobily.

Paní Dana sebrala odvalu, po dvou letech se opět od přítele i s dětmi odstěhovala a našla si nájemní byt. Opakovala se situace, kterou paní Dana zažila již po prvním odstěhování. Přítel jí opět zkoušel telefonicky kontaktovat, psal výhrušné zprávy a přemlouval ji, aby se vrátila zpět k němu. Nakonec paní Danu opět přesvědčil a ona se k němu nastěhovala zpátky. Znovu se ihned po nastěhování začaly opakovat výčitky, výsměšné narážky na její neschopnost a zanedlouho se opět roztočil kolotoč fyzického napadání. Paní Dana přítelovy útoky nikde nehlásila, policii nekontaktovala a příliš je nerozebírala ani se svými rodiči, protože se chtěla vyhnout výčítkám kvůli svému rozhodnutí nastěhovat se zpět k příteli. Ve dnech následujících po napadení se jí přítel zpravidla omlouval a tvrdil, že jej k útoku vyprovokovala.

Poslední útok se odehrál během silvestra, kdy byli u nich na návštěvě jejich přátelé, jednalo se o manželský pár s dvěma dětmi. Oslava probíhala dobře, ale u Petra začala úměrně s množstvím vypitého alkoholu narůstat agresivita, která vyvrcholila vzájemnou hádkou a surovým útokem na její osobu, po němž skončila v nemocnici s otřesem mozku. Její přítel byl následně policisty z bytu vykázán. Paní Dana se následně z přítelova bytu odstěhovala k rodičům. Z Petra má nadále strach, vyhýbá se mu a má obavy mu svěřit dceru Lenku.

Případ pana Jindřicha

Pan Jindřich a jeho manželka Kateřina jsou oba ve věku kolem 30 let, manželé jsou po dobu 4 let, mají spolu čtyřletou dceru Pavlu. Tento případ je netypický, protože je v něm ohroženou osobou muž a nikoliv žena. Celá kauza se odehrála během pouhých třech měsíců, než dospěla k svému dílčímu vyvrcholení v podobě využití institutu vykázání. Soužití tohoto manželského páru bylo vždy poněkud neuspořádané, dalo by charakterizovat jako italské manželství. Především manželka Kateřina měla velice temperamentní a vznětlivou povahu, a pokud se jí něco nelíbilo, tak byla schopná svůj názor vyjádřit i za pomoci násilí. Ataky vůči manželovi však byly zpočátku spíše ojedinělé, byly symbolické povahy a neměly žádný závažnější následek. Její manžel Jindřich byl mírnější povahy a měl snahu rodinné neshody řešit pokud možno rozumně a racionálně. Jejich vztah se začal hroutit během posledního roku, kdy manželka přišla v podniku, v němž dlouhodobě pracovala po ukončení rodičovské dovolené o práci. Protože její manžel také neměl nijak vysoký příjem, tak se začala rodina propadat do finančních problémů, které byly stále markantnější. Jejich vzájemné neshody a hádky vyvrcholily tím, že Jindřich podal návrh na rozvod a svěřením dcery Pavly do svojí péče. Rodina již přestávala plnit svou funkci a jejich manželství se rozpadalo. Rozdílné názory v podstatě na cokoli jim bránili učinit jakékoliv závažnější společné rozhodnutí. V této době začaly útoky manželky vůči jeho osobě gradovat, byly stále častější a agresivnější. Přesto však první oznámení na policii neučinil on, ale jeho manželka, když se v jednom případě pokusil bránit tím, že jí dal facku. Ačkoliv pan Jindřich policii tvrdil, že uhodil manželku v sebeobraně a argumentoval modřinami a oděrkami, které sám utrpěl, tak byla jeho facka policií vyhodnocena jako přešůpek proti občanskému soužití a oznámena k projednání do přešůpkové komise. Tato okolnost pana Jindřicha podnítila k tomu, že následně jakékoliv napadení ze strany manželky začal oznamovat na policii.

O měsíc později manželka pana Jindřicha v přítomnosti jejich dcery Pavly nejprve slovně napadla, kdy mu nevybíravě nadávala, poté jej tahala za vlasy, dala mu pohlavek a tloukla ho do hlavy pantoflem. Důvodem hádky byly finanční problémy rodiny a také nastávající rozvodové řízení. Následkem napadení utrpěl pan Jindřich drobné oděrky a tržnou ránu na hlavě, která si vyžádala jednorázové

lékařské ošetření. Policie celý incident vyhodnotila jako návrhový přestupek proti občanskému soužití a oznámila jej k projednání, k němuž však pan Jindřich nepodal návrh. Uplynul týden a došlo k dalšímu napadení, při němž jej manželka slovně napadla, že podplácí soudce, jenž řeší jejich rozvod a pak jej začala bít předměty, které měla zrovna po ruce, a to například plastovým věšákem do oblasti hlavy a zátylku. Pan Jindřich se pouze snažil chránit si rukama obličej, přičemž utrpěl lehké odřeniny na kloubech prstů a podlitinu na čele bez nutnosti lékařského ošetření. O dva dny později po něm jeho manželka hodila plastovou láhev s vodou a zasáhla jej do hlavy. Přestupek byl policií zadokumentován a opět zaslán do komise k projednání.

Poslední napadení se odehrálo jen několik dnů poté. Pan Jindřich po příchodu z práce navrhl manželce, že vezme dceru na procházku ven. Manželka odpověděla, že dcera již venku byla a poté co se nají, si s ní může hrát doma. Proto si šel sednout do pokoje, kde čekal, až se dcera najedla. Poté si společně s dcerou hráli v obývacím pokoji. Během hraní si vytáhl svůj mobilní telefon a chtěl si dceru vyfotit. V tom přišla do obývacího pokoje manželka, telefon mu vytrhla z ruky, kdy při tomto mu začala vyčítat, že musel podplatit soudce, který rozhodoval ve věci stanovení výživného a svěření dcery do jeho péče. Následně si od manželky vzal svůj telefon zpět a vrátil se k dceři, která v té době byla ve stejné místnosti schovaná za sedačkou. Manželka ho při tomto napadla, a to údery sevřenou pěstí do oblasti hlavy a zad, kdy ho rukou držela po celou dobu za vlasy na temeni hlavy. Protože nechtěl, aby se situace ještě nějak více vyostřila, tak se snažil odejít z bytu. Útok manželky pokračoval až na chodbu ke dveřím z bytu, kdy mu po celou dobu mlátila pěstí do zad a hlavy. Dcera Pavla byla po celou dobu incidentu v obývacím pokoji schovaná za sedačkou. Protože mu nevzniklo žádné zranění, nežádal lékařské ošetření. Tentokrát již policie vzhledem k opakovaným útokům ve velmi krátkém časovém rozmezí přikročila k vykázání manželky ze společného obydlí. Manželství bylo soudem rozvedeno.

4.5 Výsledky výzkumu

Institut vykazání se po pěti letech od svého zavedení stal poměrně zavedeným nástrojem, který je policií hojně využíván. Tuto skutečnost potvrzují rozhovory s policisty, kdy z hlediska faktického úkonu vykazání a s ním stanoveného postupu neuvádí žádnou zásadní výhradu. Policisté při jeho aplikaci využívají dobře zpracovanou metodiku, formuláře a vzory, které jim tento úkon do značné míry usnadňují. Po zpracování jednoho nebo dvou vykazání by již neměl mít policista s provedením vykazání žádný problém a lze předpokládat, že v současné době by již většina policistů sloužících na základních útvarech v tomto směru měla mít nějakou zkušenost. Častější školení řadových policistů by však také napomohlo kvalitnější práci ve vztahu k této problematice. K otázce řešící použití institutu vykazání policií z hlediska četnosti a kvality tohoto faktického úkonu v policejní praxi lze na základě výzkumu zaujmout hypotézu, že je toto oprávnění využíváno stále častěji. Využití tohoto oprávnění a rychlost s jakou k němu bude přikročeno, však stále do velké míry závisí na zkušenostech konkrétního policisty. I v případě nerozhodnosti a nezkušenosti zasahujícího policisty však lze k vykazání přikročit později ve 24 hodinové lhůtě. Zásadní pochybnosti ohledně funkčnosti institutu vykazání v praxi nebyly zjištěny. Při pohledu na případovou studii paní Ireny je patrné, že v České republice chybí centralizovaná evidence přestupků, která by umožňovala okamžité dohledat předchozí případy, řešené městskou či obecní policií nebo oznámených přímo přestupkové komisi. Případy oznámené městské policii lze zpravidla telefonicky dohledat, a to za předpokladu, že má městská policie zajištěn nepřetržitý provoz, pokud však byl přestupek oznámen přímo k přestupkové komisi, tak mimo pracovní dobu této komise není možné tuto skutečnost neprodleně dohledat.

Při podrobnější analýze získaných rozhovorů není možné si nepovšimnout poměrně rezervovaného postoje ke stávajícímu způsobu řešení problematiky domácího násilí v naší společnosti ze strany policistky, pro niž je tato tematika hlavní náplní její policejní práce. Velmi správně je z její strany poukazováno na v médiích a mezi laickou veřejností poněkud opomíjenou skutečnost, že vykazání má pouze vytvořit podmínky k následnému vyřešení příčin vedoucích ke vzniku domácího násilí. Pokud tedy následné kroky ze strany ohrožené osoby, bezprostředně po

aplikaci vykázání nejsou provedeny, tak hlavní účel vykázání, pokud pomíne ochranu zdraví a života, nemůže být nikdy naplněn. Vzhledem k jejímu tvrzení, že se setkává s opakováním domácího násilí takřka ve všech případech, v nichž bylo použito vykázání, tak pochopitelně vyvstává otázka. Proč tomu tak je? Nelze zpochybňovat skutečnost, že zákon na ochranu před domácím násilím přinesl výrazné zlepšení situace pro oběti násilí odehrávajícího se za zavřenými dveřmi domácností. Zároveň je nasnadě, že bez výrazné aktivity a snahy svůj problém vyřešit ze strany ohrožených osob, se jedná pouze o dočasnou úlevu a vymanění z kruhu násilí, a že do něj pravděpodobně opětovně zabřednou. Jen nemnoho žen najde dostatek sebedůvěry, odvahy a podpory ze strany svých nejbližších k zásadní změně ve svém osobním životě. Tuto skutečnost potvrzují i vypracované případové studie. Na významu tedy v této souvislosti nabývá práce intervenčních center, která mají pomoci ohroženým osobám, aby desetidenní lhůtu bez přítomnosti násilné osoby smysluplně využily. Tato práce nemá za cíl hodnotit práci nijak závažně ohodnocených sociálních pracovníků intervenčních center, kteří mají jistě nesnadnou úlohu, zahrnující sociální a právní poradenství, jakož i psychologickou pomoc směřující zpravidla k osobám, které si odvykly o svém životě samostatně rozhodovat, navíc neoplývající přílišnou důvěrou v okolní svět ani ve svou osobu. Motivovat tyto osoby a přivést je k zásadní změně v jejich uvažování zahrnující řešení řady praktických problémů spojených s ukončením nevydařeného vztahu jako je bydlení, rozvod manželství, střídavá péče o děti, jednání s právníkem, stání u soudu, existenční problémy a v neposlední řadě přiznání si vlastního selhání, je samo o sobě obrovský úkol. Konečné rozhodnutí je nakonec vždycky na samotné ohrožené osobě, což samo o sobě snižuje efektivitu vykázání. Jiná alternativa pochopitelně neexistuje, protože o vlastním životě musí každý svobodný člověk rozhodovat sám. V případě porušení podmínek vykázání ze strany násilné osoby v praxi není bezchybně dořešen její postih. Statistika zaměřená na evidenci tohoto jevu vytvořená policií však není bohužel k dispozici. Přesto lze vyslovit hypotézu, že institut vykázání v krátkodobém horizontu efektivně řeší ochranu zdraví a života ohrožené osoby. V dlouhodobém horizontu se však ve velkém množství případů nedaří problém domácího násilí vyřešit, neboť ohrožené osoby nepřistoupí k zásadním změnám svého způsobu života, ať už z ekonomických, sociálních či osobních důvodů.

Na otázku spojenou s užíváním alkoholu ve spojitosti s dispozicemi k páčání domácího násilí, lze zcela jednoznačně zaujmout hypotézu, že užívání alkoholu nepochybně podporuje a posiluje tendence k násilnému jednání, a to především ve formě fyzického násilí. Tuto skutečnost jednoznačně potvrzují rozhovory s policisty i případové studie v tomto výzkumu. Násilné osoby pod vlivem alkoholu mají navíc sklony ve zvýšené míře agresivně vystupovat také vůči zasahujícím policistům. V této souvislosti by bylo vhodné začít mnohem důsledněji pracovat s násilnými osobami, a to nejen s těmi požívajícími ve zvýšené míře alkohol, ať už ze strany intervenčních center či jiných sociálních pracovníků. Výzkum dále nepotvrzuje domněnku, že domácí násilí ve vztahu k zneužívání alkoholu či jiných návykových látek je pouze výsadou sociálně slabších společenských vrstev. Problém alkoholismu je stejně jako domácí násilí zastoupen ve všech sociálních vrstvách společnosti a jeho negativní působení ve vztahu k násilí je nezpochybnitelný. Analýza dat získaných kvalitativním výzkumem je vždy do určité míry ovlivněna osobou, která ji provádí. Vyhodnocení zjištěných poznatků a jejich interpretace je tedy značnou měrou v přímé souvislosti se zkušenostmi autora této práce s danou problematikou a jeho vnímáním tohoto patologického jevu.

Závěr

Tuto práci jsem zaměřil na problematiku domácího násilí především z pohledu policisty, který musí být schopen na základě zjištěných informací, svých znalostí a v souladu se současnou legislativní úpravou v konkrétním případě zasáhnout, kdy jen na jeho schopnostech a zkušenostech závisí, zda se ohrožené osobě dostane pomoci, v níž doufá, a která jí náleží, jako každé jiné lidské bytosti ocitnuvší se v nesnázích. V teoretické části jsem popsal, co to vlastně domácí násilí je, jaké má znaky, příčiny, historii, jak se může skrývat. Jedná se o komplexní a zároveň velmi různorodý problém, jenž má své kořeny hluboko v historii lidstva, protože boj o moc a postavení v tlupě, jejímž dnešním ekvivalentem je rodina, je starý jako sám člověk. Mým cílem bylo popsat fungování pořádkové policie ve vztahu k domácímu násilí, a to zejména v Olomouckém kraji, protože sám na takovém útvaru pracuji a tuto činnost mám v popisu práce. Je jistě velmi pozitivní, a v této práci jsem se na to pokusil poukázat, jakým způsobem se v poměrně krátké době podařilo u institucí podílejících se na řešení tohoto problému prosadit v mnoha souvislostech profesionální a rychlou reakci na utrpení osob, které se ocitnou v mlýnském kole tohoto patologického jevu. Mám tím na mysli ustanovení institutu vykazání v naší legislativě a jeho včlenění mezi oprávnění a povinnosti Policie České republiky, jakož i ostatních subjektů majících v popisu práce řešení této problematiky. Zároveň je však bohužel zcela jasné, že vyřešení tristní životní situace, v níž se oběti domácího násilí nacházejí, je vždy zcela v jejich vlastních rukou, protože rozhodnutí o postavení svého života na zcela nových základech musí učinit každý sám za sebe. Těmto lidem je tedy možné pouze poskytnout radu, porozumění a naznačit jim cestu, kterou by se měli vydat.

Vypracování této práce pro mě bylo velmi zajímavou a cennou zkušeností, která mi umožnila ponořit se hluboko do této problematiky, uvědomit si a poznat řadu nových poznatků a souvislostí, jimiž jsem se až doposud nikdy nezabýval, protože jsem k tomu neměl motivaci ani dostatek času.

Seznam použité literatury a pramenů

Literatura:

BUSKOTTE, Andrea. *Z pekla ven: žena v domácím násilí*. 1. vyd. Editor Lucie Vaníčková Horníková. Brno: Computer Press, 2008, 176 s. ISBN 978-80-251-1786-6 (BROŽ.).

CONWAY, Helen L. *Domácí násilí: příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. 1. vyd. Překlad Jana Mandelíková. Praha: Albatros, 2007, 158 s. Albatros Plus. ISBN 9788000015507 (BROŽ.).

COOLING, Margaret. *Mám vztek*. 1. vyd. Překlad Tomáš Lejsal. Praha: Portál, 1993, 31 s. ISBN 80-852-8271-2.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie*. Vyd. 4., V nakl. Portál 2., rozš. Praha: Portál, 2004, 266 s. ISBN 80-717-8931-3.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008, 150 s. Psyché (Grada). ISBN 978-802-4722-078.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, 407 s. ISBN 80-736-7040-2.

KOUKOLÍK, František. *Život s deprivanty*. 1. vyd. Praha: Galén, 2001, 390 s. ISBN 80-726-2088-6.

LEVOVÁ, Jana. *Metodika pro práci s cizinci žijícími v České republice, kteří jsou ohroženi domácím násilím*. Vyd. 1. Editor Jana Levová. Brno: Spondea při ČČK Brno, 2010, 167 s. ISBN 978-802-5484-999.

MATOUŠEK, Oldřich. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, 351 s. ISBN 80-736-7002-X.

MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2006, 332 s. ISBN 80-247-1362-4.

SOCHŮREK, Jan. *Úvod do sociální patologie*. Vyd. 1. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2009, 186 s. ISBN 978-807-3724-481.

ŠEDIVÁ, Marie. *Metodický rámec interdisciplinární spolupráce na místní úrovni při řešení případů domácího násilí*. V Praze: Bílý kruh bezpečí, 2007, 54 s. ISBN 978-80-239-9449-0 (KROUŽKOVÁ VAZBA).

ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, 186 s. ISBN 978-807-3676-902.

ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Krizová intervence pro praxi*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2004, 197 s. Psyché (Grada). ISBN 80-247-0586-9.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Vyd. 3., rozš. a přeprac. Praha: Portál, 2004, 870 s. ISBN 80-717-8802-3.

Spisové materiály Policie České republiky

Zákony a předpisy:

Zákon č. 135/2006 Sb. kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů

Závazný pokyn policejního prezidenta č. 166/2009 o provádění vykázaní.

Metodický pokyn č. 1/2010 ředitele ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky k realizaci závazného pokynu policejního prezidenta č. 166/2009 o provádění vykázaní.

Internetové zdroje:

Statistiky. *Policie České republiky* [online]. 2010 [cit. 2012-03-25]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/policie-cr-web-informacni-servis-statistiky.aspx>

Statistiky. *Domácí násilí: Bílý kruh bezpečí* [online]. 2007 [cit. 2012-03-25]. Dostupné z: <http://www.domacinasili.cz/statistiky/>

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Vybrané výzkumy a teorie domácího násilí. Příloha časopisu Policista* [online]. 2002 [cit. 2012-03-25]. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/policista/2002/07/cirtkova.html>

Metoda SARA DN. BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ. *DONA linka* [online]. 2007 [cit. 2012-03-25]. Dostupné z: <http://www.donalinka.cz/nova-praxe/metoda-sara-dn/>

<http://www.bkb.cz/>

<http://www.donalinka.cz/>

<http://www.domacinasili.cz>

<http://www.policie.cz>

<http://www.rosa-os.cz>